

MÄNTYHARJU.

Mäntyharjun kunnan tilaratkaisut

Hankesuunnitelma

Tarveselvitysosio

9.11.2020

Sisällysluettelo

1 YHTEENVETO	6
1.1 Hallintopalvelut	6
1.2 Arkisto	6
1.3 Sivistystoimi	6
1.4 Kirjasto	6
1.5 Kansalaisopisto	7
1.6 Museo, näyttely- ja säilytystilat	7
1.7 Nuorisotoimi, nuorisotilat	7
1.8 Yhteisölliset tilat ja kohtaamispaikat	8
1.9 Lukio	8
1.10 Yhtenäiskoulu	8
1.11 Varhaiskasvatus	8
1.12 Tekniset palvelut	9
1.13 Ruokapalvelut	9
1.14 Ulkopuoliset toimijat	10
1.15 Hankesuunnitteluvaihe	10
2 YLEISTÄ	11
2.1 Hankkeen yleiskuvaus	11
2.2 Hankesuunnitelman laatijat ja yhteyshenkilöt	12
3 KÄYTTÄJÄT, NYKYTILA JA TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT	15
3.1 Hallintopalvelut	15
3.1.1 Taustatietoa	15
3.1.2 Nykytilan kuvaus	15
3.1.3 Tulevaisuuden näkymät	15
3.1.4 Hankkeen aikaiset väistötilat	16
3.2 Arkisto	16
3.2.1 Taustatietoa	16
3.2.2 Nykytilan kuvaus	16
3.2.3 Tulevaisuuden näkymät	18
3.2.4 Hankkeen aikaiset väistötilat	19
3.3 Sivistystoimi / toimistotilat ja kulttuuripalvelut	19
3.3.1 Taustatietoa	19

3.3.2 Nykytilan kuvaus	19
3.3.3 Tulevaisuuden näkymät	20
3.3.4 Hankkeen aikaiset väistötilat	20
3.4 Kirjastopalvelut.....	20
3.4.1 Taustatietoa	20
3.4.2 Nykytilan kuvaus	20
3.4.3 Tulevaisuuden näkymät	21
3.4.4 Hankkeen aikaiset väistötilat	23
3.5 Kansalaisopisto	24
3.5.1 Taustatietoa	24
3.5.2 Nykytilan kuvaus	24
3.5.3 Tulevaisuuden näkymät	25
3.5.4 Hankkeen aikaiset väistötilat	27
3.6 Museo.....	28
3.6.1 Taustatietoa	28
3.6.2 Nykytilan kuvaus	28
3.6.3 Tulevaisuuden näkymät	29
3.6.4 Hankkeen aikaiset väistötilat	30
3.7 Nuorisotoimi.....	30
3.7.1 Taustatietoa	30
3.7.2 Nykytilan kuvaus	30
3.7.3 Tulevaisuuden näkymät	31
3.7.4 Hankkeen aikaiset väistötilat	33
3.8 Yhteisölliset tilat ja kohtaamispaikat.....	33
3.8.1 Taustatietoa	33
3.8.2 Nykytilan kuvaus	33
3.8.3 Tulevaisuuden näkymät	33
3.8.4 Hankkeen aikaiset väistötilat	34
3.9 Lukio	34
3.9.1 Taustatietoa	34
3.9.2 Nykytilan kuvaus	34
3.9.3 Tulevaisuuden näkymät	35
3.9.4 Hankkeen aikaiset väistötilat	35
3.10 Yhtenäiskoulu	35
3.10.1 Taustatietoa	35

MÄNTYHARJUN KUNNAN TILARATKAISUT

TARVESELVITYSOSIO

09.11.2020

3.10.2 Nykytilan kuvaus	35
3.10.3 Tulevaisuuden näkymät	36
3.10.4 Hankkeen aikaiset väistötilat	36
3.11 Päiväkoti Mustikkatassu	36
3.11.1 Taustatietoa	36
3.11.2 Nykytilan kuvaus	37
3.11.3 Tulevaisuuden näkymät	38
3.11.4 Hankkeen aikaiset väistötilat	39
3.12 Tekniset palvelut	39
3.12.1 Taustatietoa	39
3.12.2 Nykytilan kuvaus	39
3.12.3 Tulevaisuuden näkymät	40
3.12.4 Hankkeen aikaiset väistötilat	42
3.13 Ruokapalvelut.....	42
3.13.1 Taustatietoa	42
3.13.2 Nykytilan kuvaus	43
3.13.3 Tulevaisuuden näkymät	45
3.13.4 Hankkeen aikaiset väistötilat	48
3.14 Muut tilat.....	49
3.14.1 Taustatietoa	49
3.14.2 Nykytilan kuvaus	49
3.14.3 Tulevaisuuden näkymät	49
4 RAKENNUSPAIKKA / NYKYINEN KIIINTEISTÖ.....	50
4.1 Perustiedot kiinteistöstä ja järjestelmäkuvaukset huoltokirjasta	50
4.2 Kaavatilanne	51
4.3 Pysäköinti, liikennealueet ja -yhteydet	53
4.4 Rasitteet	54
4.5 Liittymät	54
4.6 Perustamisolosuhteet ja tehdyt pohjatutkimukset.....	54
4.7 PIMA- tutkimus.....	54
4.8 Kiinteistön riskikartoitus.....	54
5 NYKYINEN RAKENNUS.....	54
5.1 Perustiedot.....	54
5.2 Rakennus- ja kulttuurihistorialliset arvot, suojeluluokka, rakennushistoriaselvitys	56
5.3 Rakennuksen kuntotutkimukset.....	56

MÄNTYHARJUN KUNNAN TILARATKAISUT

TARVESELVITYSOSIO

09.11.2020

5.4 Sisäilmakyselyt ja – tutkimukset.....	57
5.5 Radontutkimus	57
5.6 Haitta-ainekartoitus	58
5.7 VSS- tilaselvitys.....	58
5.8 Käyttö- ja korjaushistoria	58

1 YHTEENVETO

Kunnan toimintoja on tällä hetkellä sijoitettuna useassa eri toimipisteessä Mäntyharjun keskustassa. Osa käytössä olevista toimitiloista on peruskorjaamatta, osa on vajaalla käytöllä.

Tämä tarveselvitys perustuu hankeselvitysryhmän ja käyttäjäosapuolten omien vastuuhenkilöiden kanssa tehtyyn yhteistyöhön. Kullakin osa-alueeseen kuuluvien tilojen käyttäjille tehtiin kysely, jonka vastaukset on koottu tämän hankesuunnitelman osaan 3 ”Käyttäjät, nykytila ja tulevaisuuden näkymät”.

Tarveselvitysvaiheen aikana on tullut esille seuraavia näkökohtia toimintojen kehittämiseksi ja tilankäytön tehostamiseksi.

1.1 Hallintopalvelut

Hallintopalvelut sijaitsee kunnantalolla.

Kunnantalon tilaratkaisu on nykyisellään epäkäytännöllinen, vanhanaikainen ja tehoton; tilaa on huomattavasti liikaa henkilömäärään nähden. Kunnantalo on lähtökohtaisesti mahdollista peruskorjata, mutta se olisi sen jälkeen edelleen huonosti hyödynnettävissä.

Kunnantalolla nyt oleville toiminnoille järjestetään muualta toimintaa vastaavat ja nykyistä kompaktimmat tilat, joiden ylläpito on edullisempaa.

Järjestetään yhteiskäyttöinen asiakaspalvelutila.

Ns. prosenttitaiteen periaatteen huomioiminen uusissa tilaratkaisuissa (ei välttämättä itsenäisinä teoksina vaan taide voi olla esimerkiksi integroituna rakenteisiin).

1.2 Arkisto

Nykyiset tilapäisjärjestelyt korvataan pysyvällä ja mieluiten yhteen paikkaan keskitetyllä arkistoratkaisulla, josta on lyhyt yhteys kunnan toimistotiloihin. Päätearkistotilat toteutetaan arkistomääräysten mukaisesti ja käsiarkistotilat hallintokuntien tarpeen mukaisesti. Huomioidaan digitoinnin mahdollisuudet arkistoratkaisun tilaohjelmassa ja arkistokapasiteettiin digitointia varten voidaan huomioida myös teletalon väliaikaisen arkistovaraston tilat.

1.3 Sivistystoimi

Sivistystoimen toimistotilat sijaitsevat kunnantalolla.

Kts. myös kohta 1.1 hallintopalvelut

1.4 Kirjasto

Kirjasto sijaitsee hyvällä paikalla. Mäntyharjun kunnan strategia -päivitysten yhteydessä on mainittu kuntalaisten osallisuutta edistävänä toimena kirjaston muuttaminen kuntalaisten kohtaamispaikaksi, ”katetuksi toriksi”.

Digitalisaatio vähentää perinteisen kirjaston toimintaa. Perinteisen kirjojen lainaamisen sijaan kirjaston rooli on muuttumassa elämys-, oppimis- ja asiointikeskukseksi. Kirjaston tilojen tulee olla monikäyttöiset ja muunneltavat.

Tilojen yhteiskäyttö ja kehittäminen on jo käynnistetty (esim. mediapaja, tapahtuma-areena, musiikkipaja, etäneuvottelutila). Tämän vuoksi digitalisaation vaikutus tilan vähenemiseen ei välttämättä tule esiin seuraavan 5 vuoden kuluessa. 10 vuoden kuluttua nykyiset kirjastopalvelut vaativat enää 50% verrattuna tähän päivää. Nykykehityksellä loput 50% täyttyvät kuitenkin uudentyyppisellä toiminnalla kuten tapahtumat, työpajat ja avoimet oppimisympäristöt, erikoistilat, asiointipalvelut sekä kansalaisopiston opiskelijoiden/kuntalaisten ohjaus- ja neuvottelutilat.

1.5 Kansalaisopisto

Kansalaisopiston toiminta perustuu harrastuspohjaiseen oppimiseen. Ihmisten harrastuksen kohteet muuttuvat sukupolvien mukana. Sen vuoksi tarvitaan monenlaisia ja kehittyviä oppimisympäristöjä.

Perinteisen kansalaisopistotoiminnan rinnalle on vähitellen kehittymässä työelämää ja yrityksiä palvelevaa lyhytkurssitoimintaa, joka korostaa erityisesti yhteisöllisten opiskelutilojen (esim. ryhmätyötilat) tarvetta sekä kykyä siirtyä tarvittaessa kouluttamaan yritysten omiin tiloihin.

Yhteistyö kirjaston kanssa on käynnistynyt aktiivisesti, sillä yhteisiä rajapintoja on erittäin paljon. Kirjasto voi toimia tulevaisuudessa yhtenä tärkeänä kansalaisopiston opetuspaikkana

Kansansivistysajattelu uudistuu, mikä korostaa digiosaamisen lisäämistä. Käytännössä tämä tarkoittaa, että lähitulevaisuudessa tarvitaan pienimuotoinen FABLAB-ympäristö, jossa voidaan opiskella koodausta ja ohjelmointia esimerkiksi 3D-tulostimen sekä pienoisorobottien avulla. Tämä oppimisympäristö voi sijoittua kirjastoon ja palvella avoimena oppimisympäristönä myös muita oppilaitoksia.

Tarvitaan myös mediapaja-tyyppinen työpaja, jossa voidaan opiskella esimerkiksi bloggaamista, lyhytelokuvien ja podcastien tekemistä, valo- ja dronekuvausta Tällainen on tällä hetkellä aloittanut toimintansa kirjaston tiloissa, jonne se kannattaa sijoittaa tulevaisuudessakin. Se tukee kaikkien oppilaitosten opetusta, mutta toimii myös kirjaston näkökulmasta erinomaisena medialukutaidon kehittämissä ympäristönä. Medialukutaidot ovat lähitulevaisuudessa yhä tärkeämpiä kansalaistaitoja.

Vaikka etäoppiminen lisääntyy, niin kansalaisopiston harrastuspohjaista opetusta se muuttaa hitaasti, lähinnä siitä on tulossa yksi lähiopetuksen tukimuoto. Kaiken kaikkiaan kansalaisopisto tarvitsee tulevaisuudessa yhä enemmän erikoistiloja, jotka ovat kaikkien koulujen ja osittain myös kuntalaisten avoimessa käytössä.

1.6 Museo, näyttely- ja säilytystilat

Nykyisin käytössä olevat neliöt ovat riittävät, mutta tilat eivät täytä toiminnan vaatimuksia kaikilta osin (Iso-Pappilan vintti, Askeleen kenkätehdas).

Säilytystilojen keskittäminen yhteen paikkaan tukisi toimintaa. Tiloihin ei ole erityisvaatimuksia, perusvarustotila riittää (puhdas, lämmin, kuiva).

Museon näyttelyt järjestetään jatkossakin Iso-Pappilassa kesäisin. Muu näyttelytila esim. muiden tilojen aulan yhteyteen (nyk. kirjastossa).

1.7 Nuorisotoimi, nuorisotilat

Nuorisotilat sijaitsevat Askeleen entisessä kenkätehtaassa. Vaikka Mäntyharjussa nuorten määrä onkin laskussa, saattaa nuorisotilojen suhteellinen kävijämäärä nousta, jolloin nuorisotilojen käyttöaste pysyy samana tai jopa kasvaa.

Tilojen yhteiskäyttöisyyttä on mahdollista lisätä, sillä tilat ovat nykyisellään vapaana seuraavasti:

- maanantaisin klo 13 eteenpäin
- perjantaisin klo 13-19 (joka toinen perjantai vielä pitempäänkin)
- viikonloppuisin (esim. muiden organisaatioiden, yhdistyksien ja yksityisten käytettäväksi)

1.8 Yhteisölliset tilat ja kohtaamispaikat

Tällä hetkellä Mäntyharjussa toimii kaksi perhekahvilaa, toinen nuorisopalvelujen ylläpitämänä Askeleella ja toinen Essoten ja seurakunnan yhteistyönä seurakuntakeskuksella. Järjestötupa on toiminut muutaman vuoden ajan keskustan "Aravatalon" alakerrassa.

Mäntyharjun kunnan strategia -päivitysten yhteydessä on mainittu kuntalaisten osallisuutta edistävänä toimenä kirjaston muuttaminen kuntalaisten kohtaamispaikaksi, "katetuksi toriksi".

1.9 Lukio

Lukio toimii omassa rakennuksessa. Seuraavan 10 vuoden aikana kunnan lukioikäisten nuorten määrä vähenee, mutta lukion opiskelijamäärä riippuu siitä, missä määrin opiskelijoita saadaan naapurikunnista.

Jos opiskelijamäärä 10 vuoden kuluttua on 100 +/- jotakin, ei luokkien käyttöaste muutu nykytilanteeseen verrattuna juurikaan.

Lukion tiloja käyttävät myös perusopetus ja kansalaisopisto.

1.10 Yhtenäiskoulu

Yhtenäiskoulu toimii omassa rakennuksessa. Perusopetuksen oppilasmäärän vähentyessä lukion tilojen käyttö vähenee ja peruskoulu mahtuu yhtenäiskoulun rakennukseen. Opetukseen mahdollisesti tuleviin uusiin muotoihin varauduttava myös tiloissa.

Väestöennusteen 2019 perusteella 7-15-vuotiaiden lasten määrä tulee Mäntyharjulla laskemaan niin, että vuonna 2030 se on n. 330 (nyt 520). Mäntyharjun kunnan kouluverkkoselvityksessä sanotaan: Ennusteen mukaan 10 vuoden kuluttua koulujen yhteenlaskettu oppilasmäärä on yhtä suuri tai pienempi kuin yhtenäiskoulun oppilasmäärä ennen koulujen yhdistämistä. Nykyinen yhtenäiskoulun oppilasmäärä vuosiluokilla 0-6 alittuu lukuvuonna 2027-2028. Ennusteen mukaan tulevan 10 vuoden aikana Mäntyharjun perusopetuksen oppilasmäärä tulee laskemaan 30,4%, joka tarkoittaa 156 oppilasta vähemmän. Kouluverkkoselvityksen opetusryhmätaulukosta näkee, että opetusryhmiä vähenee välillä 2020-2031 10 ryhmää eli 10 luokkatilaa.

Yhtenäiskoulun tiloja käyttää iltaisin myös kansalaisopisto

Tilojen yhteiskäyttöisyyttä on mahdollista lisätä, sillä tilat ovat pääsääntöisesti täynnä klo 8-30-12.30, mutta sen jälkeen vajaakäytöllä ja teknisen työn tilat ovat tällä hetkellä vajaakäytöllä (käyttöaste n. 50%).

1.11 Varhaiskasvatus

Päiväkoti sijaitsee omassa rakennuksessa.

Päiväkoti Mustikkatassusta ei ole näillä näkymin vapautumassa tiloja seuraavan 10 vuoden aikana sillä vaikka kunnan lapsimäärä on laskevassa suunnassa, on kunnan varhaiskasvatuspalveluissa edelleen paljon lapsia ja vuorohoidon tarve on kasvussa ja valtioneuvoston tavoite kaksivuotisesta esiopetuksesta lisää osallistumisastetta, jos ensimmäisestäkin vuodesta (5-vuotiaat) tulee lakisääteinen.

Tulevaisuudessa lapsille suunnitelluissa tiloissa voidaan edelleen järjestää lapsiperheille suunnattua toimintaa. Avoimeen varhaiskasvatustoimintaan osallistuvat 1-5 -vuotiaat, kotona olevat lapset joko yksin ns.

kerhotoiminnassa tai yhdessä huoltajien kanssa ns. perhekahvilatoiminnassa. Yksittäisessä ryhmässä voi olla keskimäärin 10-15 lasta ja heidän huoltajansa. Tilojen käyttö ajoittuu klo 9-11 ja/tai 14-18 väliselle ajalle. Tiloissa pitää olla mahdollisuus lasten leikkiin, perushoitoon, huoltajien vertaiskeskusteluun ja tarjoilun järjestämiseen. Tiloissa ei voi samaan aikaan olla varhaiskasvatusta. Tiloilta vaaditaan tällöin yksityisyyttä, odotustilaa huoltajille tai terapiakäyttöön soveltuvia tiloja (jumppasali, pienryhmätila).

1.12 Tekniset palvelut

Teknisistä palveluista rakennusvalvonta ja tekninen toimisto sijaitsevat kunnantalolla. Kts. myös kohta 1.1 Hallintopalvelut.

Teknisen toimen asiakaspalvelu on tarkoituksen mukaista olla samasta rakennuksesta saatavilla, rakennusvalvonta, kaavoitus, yksityistie asiat, yleisten alueiden käyttö, vuokraus mm. Palvelut täydentävät koko kuntaorganisaation palvelulupausta omalta osaltaan. Operatiivinen toiminta on tarkoituksen mukaista sijoittaa omaan tilaratkaisuun.

Tilaratkaisu ensisijaisesti pyritään saamaan muiden palveluiden yhteyteen, mutta kokonaisuutena teknisen toimen palvelu on mahdollista sijoittaa myös erilliseen tilaratkaisuun. Samaan tilaratkaisulla saavutettaisiin paras tilatehokkuus ja palvelutaso.

Rakennusvalvonnan ja teknisen toimiston tilat siirretään muiden kunnantalolla nyt sijaitsevien toimistotilojen kanssa samaan paikkaan. Rakennusvalvonnan päätearkiston ja rakennusvalvonnan työpisteiden sekä asiakaspalvelupisteen tulee olla käytännön syistä lähekkäin.

Tekninen toimisto on tarkoituksen mukaista toimia tilaratkaisuissa edellä mainituista syistä huomioiden töiden yhteensovittamisen tavoitteet.

Teknisen toimiston ja rakennusvalvonnan työympäristöä pyritään kehittämään yhteiseen työympäristöön, jossa työntekijöillä on mahdollisuus joustavasti työskennellä erilaisissa tiloissa kuten ryhmätyötilat, hiljaiset työtilat ja avoin työympäristö. Työntapojen muutos tuo haastetta, mutta sitä tulee tukea digitaalisilla ratkaisuilla sekä kunnioittamalla myös henkilökohtaisia työnteon tapoja.

Tekninen tuotantoyksikkö siirretään Askeleen kenkätehtaalta Teletaloon. Operatiivinen toiminta kokonaisuudessaan (tuotantoyksikkö, liikuntapalvelut ja mahdollisesti esimies tehtävissä olevat henkilöt osaltaan) olisi mahdollista sijoittaa samoihin tiloihin. Tiloissa tulee huomioida myös toimisto- ja sosiaalityilat. Teletalolle on ehkä mahdollista sijoittaa muitakin toimintoja tilaratkaisun mukaisesti, jossa huomioitava myös varastotilojen tarve.

Liikuntapalveluiden henkilöstö siirretään Teletaloon ja operatiivisen toiminnan tilat tarkastellaan nykyisten tilojen kehittämisessä saman aikaisesti. Kalusto sijoitetaan tarpeellisilta osin edelleen liikuntapaikkojen läheisyyteen.

Liikuntahallin Kisalan toimistotila ja kaksi neuvottelutilaa tulee ottaa tarkasteluun kaikkien tilatarpeiden selvityksessä, koskien koko tilaratkaisua.

1.13 Ruokapalvelut

Nykyiset peruskorjausta vaativat tuotantokeittiöt (terveyskeskus, kirjasto- ruokala) yhdistetään yhdeksi tuotantokeittiöksi, josta tuotetaan ruokahuoltopalvelut myös muualle. Uuden tuotantokeittiön sijoituspaikan tulee lähtökohtaisesti olla suurten volyyymien yhteydessä koulukeskuksen alueella, kuten nykyisinkin.

Uuden tuotantokeittiön tilaohjelman laatimisen lähtökohtana pidetään nykyisten tuotantokeittiöiden yhteen laskettu annosmäärä (n. 1000-1300 (+-200 annosta / päivä).

Kunnalla on lakisääteinen velvollisuus tuottaa koulujen (810 ateriaa/vrk) ja päiväkodin (270 ateriaa /vrk).

Ulkoisen myynti vuodessa on n. 50%.

1.14 Ulkopuoliset toimijat

Kalliorinne (Essote) on ilmoittanut tilavuokrauksen tarpeettomuudesta, mutta tilat ovat toistaiseksi Korona varautumisen tiloina. Tiloja mahdollisesti tarvitaan väistötila käyttöön myös terveyskeskuksen sisätilojen korjaushankkeissa tulevina vuosina. Essote on ilmoittanut irtisanoutumisesta lokakuusta 2020 lähtien (12 kk irtisanomisaika).

Kunnantalon nykyisten vuokralaisien tilatarpeet tulee huomioida erillisen Mäntyharjun kunnan linjauksen mukaisesti.

Kunta on luvannut järjestää tilat maaseutupalvelulle, 4H:lle ja Terveystalolle

1.15 Hankesuunnitteluvaihe

Tarveselvitysvaiheen jälkeen käynnistyvä hankesuunnitteluvaihe sisältää mm. tavoitteiden asettamisen, toiminnallisten ja rakennusteknisten suunnitteluperusteiden määrittämisen, tarvittavien tilaohjelmien laatimisen, eri vaihtoehtojen selvittämisen sekä kustannusarvioiden laatimisen.

Tämänhetkisen arvion mukaan lukio-, yhtenäiskoulu- ja päiväkotirakennukseen ei kohdistu seuraavan 10 vuoden aikana toiminnallisia muutostarpeita. Yhtenäiskoulun tyhjentyville tiloille tulee selvittää uusi käyttö tilaratkaisuiden yhteydessä viiden ja kymmenen vuoden jaksoissa.

Tilaohjelmat tulevat laadittavaksi seuraavista toiminnoista:

- Kunnantalolta pois siirtyvät toimistotilat sekä niiden yhteydessä olevat oheistilat (mm. neuvottelutilat) ja keskitetty arkisto
- Tuotantokeittiö ja ruokala
- Kirjasto
- Museon säilytystilat
- Nuorisotilat
- Kansalaisopisto

Kirjaston osalta tilaohjelmatarve johtuu kirjaston roolin muuttumisesta. Museon säilytystilojen osalta keskitetty ratkaisu puolestaan tukisi parhaiten toimintaa.

Tilaohjelmien laatimisen jälkeen tulee tarkastella, ovatko em. toiminnot sijoitettavissa olemassa oleviin rakennuksiin vai tarvitaanko uudisrakentamista jossakin laajuudessa. Uudisrakentamisen osalta on vielä erikseen tarkasteltava tilapäisten ratkaisujen mahdollisuus huomioiden seuraavan 10 vuoden aikana nykyisistä rakennuksista vapautuvat tilat sekä myös henkilökunnan määrässä tapahtuvat muutokset.

Mahdolliset väliaikaiset tilatarpeet ratkaistaan hankesuunnitteluvaiheessa.

Nuorisotilojen osalta tilaohjelman laatimisen pohjana voidaan käyttää nykyisiä tiloja Askeleen entisellä kenkätehtaalla. Kenkätehtaan tiloja on mahdollisesti hyödynnettävissä muuhunkin toimintaan ja tämä on tarkasteltava osana kunnan kokonaistilaratkaisua. Joka tapauksessa kenkätehdas tarvitsee mittavan peruskorjauksen, jonka kustannusarviota varten tulisi selvittää samantapaisien rakennusten neliökorjaushintaa.

2 YLEISTÄ

2.1 Hankkeen yleiskuvaus

Kunnan toimintoja on tällä hetkellä sijoitettuna seuraavissa rakennuksissa Mäntyharjun keskustassa:

- Kunnantalo
- Kirjasto-Ruokala
- Lukio
- Yhtenäiskoulu
- Päiväkotitoiminta Mustikkatassu
- Teletalo (rakennusvalvonnan arkisto, museon arkistotila)
- Liikuntahalli Kisala
- Askeleen entinen kenkätehdas (tekninen tukikohta, kansalaisopisto, nuorisotilat, museon varastotilat)
- Iso-Pappila (kansalaisopisto, museon varastotila)
- Terveyskeskus (tuotantokeittiö)

Osa em. rakennuksista on peruskorjattu kokonaan tai osittain, joukossa on myös uudisrakennuksia. Osa käytössä olevista toimitiloista on tietoisesti peruskorjaamatta (mm. tuotantokeittiötilat sekä kunnantalo). Osa kunnan toimitiloista (arkistotiloja, musiikkiopiston tiloja, valtuustosalin) on sijainnut Senaatti-kiinteistöjen kanssa yhteisomistuksessa olevassa Valtion virastotalossa, puretaan vuoden 2020 aikana.

Edellä mainittujen rakennuksien lisäksi kunta omistaa mm. Kalliorinteen, jossa vuokralaisena on tällä hetkellä Essote.

Hankkeen tarkoituksena on selvittää Mäntyharjun kunnan tilaratkaisut 10 vuoden aikajänteellä mm. seuraavasti:

Tulevaisuuden tilatarpeen kokonaistarkastelu

- toiminnan kuvaukset ja tarpeet
- nykyisten tilojen käyttö ja käytettävyys
- muiden käytettävissä olevien tilojen käyttö ja käytettävyys
- väestökehityksen aiheuttamat tilankäytön muutokset
- palvelutoiminnan muutokset

Rakennusten peruskorjaus- ja parannustarve

- kirjasto ja ruokala
- teletalo
- muut rakennukset

Tulevaisuuden tilaratkaisut toiminnalle ja palveluille

- uuden toimintamallin ja palvelujen tilaratkaisu mm. digitalisaation vaikutus toimintatapoihin sekä toimitilojen laajuuteen ja laatuun
- taloudellisesti tehokkaat ja toimivat tilat
- tilojen hankinta (peruskorjaus, uudisrakentaminen, osittain vuokratilat)

Hankkeen tavoitteena on Mäntyharjun kunnan palvelutason turvaaminen ja tilankäytön tiivistäminen.

2.2 Hankesuunnitelman laatijat ja yhteystiedot**Tilaaaja**

Mäntyharjun kunta

PL 76, 52701 Mäntyharju

Y-tunnus: 0165761-0

Tilaaajan edustaja ja hankkeen johto, ohjausryhmän puheenjohtaja

Lasse Kurvinen, tekninen johtaja

p. 0400 753 846

lasse.kurvinen@mantyharju.fi

Kirjasto, nuoriso, musiikki- ja kansalaisopisto

tilat, ohjausryhmän jäsen

Sari Aarniokoski, sivistysjohtaja

p. 040 709 1839

sari.aarniokoski@mantyharju.fi

Kunnantalon tilat, ohjausryhmän jäsen

Maija Penttilä, talousjohtaja vs.

p. 040 5201283

maija.penttila@mantyharju.fi

Sivistyslautakunnan ohjausryhmän jäsen

Seppo Kettunen, sivistyslautakunnan jäsen

p. 040 522 6167

seppo.kettunen@mantyharju.fi

Susanna Turkki, sivistyslautakunnan jäsen

p. 050 4010846

susanna.turkki@mantyharju.fi

Teknisen lautakunnan ohjausryhmän jäsen

Sari Lantta, teknisen lautakunnan pj.

p. 040 708 7500

sarilanttatomola@gmail.com

Juha Vallin, teknisen lautakunnan jäsen

MÄNTYHARJUN KUNNAN TILARATKAISUT

TARVESELVITYSOSIO

09.11.2020

p. 040 747 7133

juha.vallin@mantyharju.fi

Käyttäjien edustajat*Kunnantalon tilat*

Jukka Ollikainen, kunnanjohtaja

p. 040 779 7747

jukka.ollikainen@mantyharju.fi

Kirjasto ja kansalaisopisto

Jari Hautamäki, kirjastotoimenjohtaja sekä kansalaisopiston rehtori

p. 040 589 3164

jari.hautamaki@mantyharju.fi

Keittiö- ja ruokalatilat

Minna Hytönen, ravitsemus- ja puhtauspalvelupäällikkö

p. 040 527 5708

minna.hytonen@mantyharju.fi

Lukio

Jyrki Taumala, lukion rehtori

p. 0400 438 372

jyrki.taumala@edu.mantyharju.fi

Yhtenäiskoulu

Kimmo Tanttu, yhtenäiskoulun rehtori

p. 040 505 9563

kimmo.tanttu@edu.mantyharju.fi

Nuorisotilat

Vesa Karhula, nuorisopalvelut yksilövalmentaja

p. 040 534 6325

vesa.karhula@mantyharju.fi

Kulttuuri ja museo

Eveliina Mäenpää, vs. kulttuurisihteeri

p. 040 507 5621

MÄNTYHARJUN KUNNAN TILARATKAISUT

TARVESELVITYSOSIO

09.11.2020

eveliina.maenpaa@mantyharju.fi*Arkistotilat*

Tuija Setälä, arkistos sihteeri

p. 044 770 7210

tuija.setala@mantyharju.fi

Mirja Marttila, rakennusvalvonnan palvelusihteeri

p. 044 7707 258

mirja.mattila@mantyharju.fi**Työryhmän muut jäsenet**

Kukka Vihavainen, Mäntyharjun yrittäjät pj.

p. 040 726 3299

kukka.vihavainen@gmail.com

Leena Pekkanen, kunnanhallituksen pj.

p. 0400 899 008

leena.pekkanen@mantyharju.fi**Rakennuttajakonsultti**

Granlund Mikkeli Oy (Y-tunnus: 0892064-5)

Yrittäjänkatu 2, 50130 Mikkeli

Olli Tirkkonen

p. 050 408 6843

olli.tirkkonen@granlund.fi**Arkkitehtisuunnittelu**

Granlund Saimaa Oy (Y-tunnus: 2519022-6)

Satamatie 25, 53900 Lappeenranta

Markku Ovaskainen

p. 040 535 2396

markku.ovaskainen@granlund.fi

Kimmo Könönen

p. 040 524 4033

kimmo.kononen@granlund.fi

3 KÄYTTÄJÄT, NYKYTILA JA TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

3.1 Hallintopalvelut

3.1.1 Taustatietoa

Hallintopalveluiden tilat ovat tällä hetkellä kunnantalolla, joka on valmistunut vuonna 1966 ja johon on tehty perusrakennus vuonna 1996 tulipalon jälkeen. Vuonna 2016 tehdyn kuntotutkimuksen mukaan rakennus on rakennusosien käyttötekniiseen ikään perustuen elinkaarensa päässä ja vaatii mittavan peruskorjauksen. Rakennuksen kaksi alinta kerrosta ovat tällä hetkellä suljetut sisäilmaongelmien vuoksi.

Kunnanvaltuuston kokouspaikkana on aikaisemmin käytetty Valtion virastotalon salia. Virastotalolle on myönnetty purkamislupa 25.6.2020 ja se puretaan vuoden 2020 aikana sisäilmaongelmien vuoksi. Valtuustosalin kokoukset on siirretty pidettäväksi toistaiseksi kulttuurisalisissa.

Hallintopalveluissa työskennellään nykyisin perinteisessä oman toimistohuoneen työympäristössä ja nykyiset tilat ovat kunnantalolla. Asiakaspalvelu tapahtuu omissa työhuoneissa satunnaisesti.

3.1.2 Nykytilan kuvaus

Kunnantalo sijaitsee keskeisellä paikalla Mäntyharjun kunnan keskustan kehittämisen painopisteessä. Kunnan käytössä on kaksi ylintä kerrosta, joissa on yhteensä n. 1600 m² tilaa. Rakennuksessa on lisäksi ulosvuokrattuja tiloja n. 170 m² (mm. Terveystalo, 4H-yhdistys, kiinteistöhuoltoliike).

Kunnantalolla työskentelee tällä hetkellä 11 henkilöä hallintopalveluissa. Tilat sisältävät toimistohuoneiden lisäksi kolme neuvottelutilaa, joita käytetään myös luottamushenkilöiden kokouksiin (max 12 henkilöä, iltatilaisuuksia).

Tilaratkaisu on nykyisellään epäkäytännöllinen, vanhanaikainen ja tehoton. Kunnantalon karkea laskennallinen tilatehokkuus työntekijöiden osalta on yläkerrassa noin 35 m²/hlö ja alakerrassa noin 100 m²/hlö. Tyhjää tilaa kunnantalolla on vähän alle 2000m², jotka eivät kuitenkaan kaikki sovellu toimistokäyttöön. Henkilömäärien mahdollisia muutoksia organisaatiossa ei ole karkeassa laskennassa huomioitu, mutta kuvaavaa on tilatehottomuus. Tilat ovat myös jossakin määrin huonokuntoisia ja niissä on havaittu sisäilman tunkkaisuutta sekä myös kylmyyttä talviaikaan.

3.1.3 Tulevaisuuden näkymät

Kunnantalo on lähtökohtaisesti mahdollista peruskorjata, mutta se olisi sen jälkeen edelleen huonosti hyödynnettävissä. Tämän johdosta on järkevämpää järjestää kunnantalolla nyt oleville toimintoille muualta toimintaa vastaavat ja nykyistä kompaktimmat tilat, joiden ylläpito on edullisempaa.

Arvion mukaan hallintopalveluissa tulee 10 vuoden kuluttua työskentelemään hallinnollisissa tehtävissä 8-9 henkilöä.

Hallintopalveluiden käyttöön tarvitaan seuraavia tiloja:

- Kunnanjohtaja sekä talous- ja hallintojohtaja tarvitsevat työhuoneet, joissa voi käydä päivittäisiä pienimuotoisia neuvotteluja. Lisäksi läheisyydessä on hyvä olla neuvotteluhuone, joka toimii myös pienimuotoisesti edustustilana - (yhteiskäyttöinen tila, videoneuvottelumahdollisuus)

- Työtilat johdon läheisyydessä hallintosihteerille, taloussuunnittelijalle, henkilöstösuunnittelijalle ja markkinointi-/ viestintäpäällikölle. Työ on luonteeltaan sellaista, että tarvitsee työrauhaa. Asiakkaat pääosin sisäisiä, mutta mm. henkilöstösuunnittelija käsittelee luottamuksellisia henkilöstöasioita.
- Arkistosihteerin työtila riippuu arkiston sijainnista
- ATK-tuki: 1-2 hlöä (yhteinen työtila), lisäksi tarvitaan tila tavaralähetysten vastaanottamiseen, asiakkaana työntekijät, jossain määrin liikkuva työ, osan työstä voi tehdä etänä.
- työllisyshoito: tilaratkaisu voidaan toteuttaa erillisenä.

Lisäksi tarvitaan tilat seuraaville toiminnoille, jotka eivät tarvitse olla hallintopalvelujen yhteydessä:

- Kunnanvaltuusto: julkinen kokous kerran kuukaudessa (27 jäsentä + virkamiehet 5 + lehdistö- ja yleisötilaa)
- Kunnanhallitus: suljettu kokous illalla joka toinen viikko (käyttö 9 jäsentä + 3 kvpj:aa + 4 virkamiestä), Sama tila soveltuu hyvin myös lautakuntien käyttöön.
- Ryhmätyötilojen ja neuvottelu- sekä kokoustilojen osalta tarvetta tulee tarkastella kaikkien kunnan tarpeiden osalta, huomioiden yhdistykset ja mahdollisesti myös yritystoiminnan tai vapaa-ajan asukkaiden etätyöskentelytarpeet.

Kunnalla on lisäksi ns. ”moraalinen velvoite” tarjota tilat 4H-yhdistykselle, mutta sen ei tarvitse olla hallinnon kanssa samoissa tiloissa. Tilojen oltava riittävän isot toimintaan, kuten ruoanlaittoon, ryhmän koko huomioiden.

Työterveys toimii tällä hetkellä kunnan tiloissa, mutta tulevaisuudessa ei välttämättä. Palvelun turvaamiseksi kunnan tulee kuitenkin etsiä heille työtila keskustasta.

3.1.4 Hankkeen aikaiset väistötilat

Väistötilojen tarve selvitetään valittujen ratkaisuvaihtoehtojen mukaan hankesuunnitteluvaiheessa ja huomioidaan kustannusarvioissa.

Muuttovaiheessa huomioitava siirrettävän irtaimiston puhdistusmenetelmät, oltava tarkka suunnitelma mitä jatkoehdopyydytetään ja arkiston siirto ym toteutetaan.

3.2 Arkisto

3.2.1 Taustatietoa

Kunta on selvittänyt arkistoratkaisua nykyisen kokonaisarkistointimäärän perusteella. Vuoden 2019 jälkeen ei lähtökohtaisesti arkistoida enää viranhaltijapäätöksiä, kunnan päätöksenteon pöytäkirjoja ja asiahallinnon asioita.

Paperiarkistoinnista ei kuitenkaan olla vielä pääsemässä eroon, joten olemassa olevia arkistomateriaalien määriä on selvitetty. Jatkossa on arvioitu pysyväisarkistointimäärän kasvavan noin 0,5 hm vuosittain.

Arkiston pääkäyttäjät on arkistosihteerit, mutta palvelualueiden sihteerit käyttävät arkistoja omatoimisesti.

3.2.2 Nykytilan kuvaus

Päätarkistotila

Päätearkistotilaa tällä hetkellä pysyvästi säilytettävälle aineistolle on n. 370 hm.

Sp-aineiston syntymistä vähentää nykyinen sähköinen asianhallinta arkistoinen sekä sähköinen Säilö-arkisto, johon arkistoinne eri ohjelmissa (talous-, palkka-, jne) syntyneet pysyvästi säilytettävät aineistot.

- Sähköinen arkistointi on otettu käyttöön CaseM -asianhallintaohjelmassa 1.1.2020. Vähentää huomattavasti hallinnon säilytettävää asiakirja-aineistoa
- Sähköinen arkistointi Säilö -arkistointiohjelmaan otetaan käyttöön vaiheittain:
 - taloushallinto, sp-aineisto, 1.1.2020 ->
 - päivähoito, vasut taannehtivasti 1.1.2015 ->
 - palkkahallinto, sp-aineisto, 1.1.2020 ->
 - koulut, sp-aineisto, ei aikataulua vielä
 - mitä muuta tulossa vielä, ei tietoa

Päätearkistomateriaalit (sp tai 75 v)

Hallintopalvelut -> analogista aineistoa syntyy vuosittain erittäin vähän (2020->)

Sivistyspalvelut

- siv.toimen hallinnosta -> analogista aineistoa syntyy vuosittain erittäin vähän (2020->)

- opetus (peruskoulu + lukio) -> analogiset oppilasasiakirjat

Tekniset palvelut:

- tekn.hallinto -> analogista aineistoa syntyy vuosittain erittäin vähän (2020->)

- kaavoitus ym.-> aineistot sähköisissä järjestelmissä

Analogista aineistoa syntyy siis jatkossa vähän. Arkistotiloja ei tarvitse mitoittaa syntyviä aineistoja varten, vaan ainoastaan olemassa olevan säilytystä varten. Säilytyksessä on pysyvästi säilytettävää sekä määräjajan säilytettävää. Määräjajan säilytettävät voidaan myös säilyttää ns. Teletalolla, kunhan sieltä vapautuu tilaan. Oleellisin kysymys on, kuinka paljon pysyvästi säilytettävää jää mahdollisen digitoinnin jälkeen.

Realistinen tavoite on, että rakennusvalvonnan asiakirjat saadaan digitoitua mahdollisimman nopeasti ja sen jälkeen voidaan aloittaa muiden aineistojen digitointi.

Määräaikainen arkisto

Määräjajan säilytettävää on n. 150 hm. Tämä määrä vähenee vuosittain.

Rakennusvalvonnan arkisto

Rakennusvalvonnan arkistolle on rakennettu väliaikainen tila Teletalolle, sisältäen museon valokuva/ filmiarkistoinnin.

Muut arkistot

Terveyskeskuksen arkisto ja kunnan, kuntayhtymän, kuntainliiton asiakirjat sp 50 hm.

Tuleva arkistotilan tarve tulee vähenemään huomattavasti, kun uutta aineistoa ei synny ja vanhaa määräjajan säilytettävää hävitetään pois.

Tällä hetkellä palvelualueilla on jonkin verran seulomatonta aineistoa, joka pitäisi saada seulottua, ennen kuin mitään tarkkoja hyllymetrimääriä säilytyksen tarpeista osaan sanoa.

Pakolliset aineistot, jotka täytyy säilyttää analogisina, vaikka ne digitoitaisiin, ovat ennen 1.1.1921 syntyneet asiakirjat. Samoin kuin kulttuurihistoriallisesti merkittävä aineisto (valokuvat, kartat, tallenteet yms). Niiden osalta hm- tarvetta ei ole selvitetty.

3.2.3 Tulevaisuuden näkymät

Arkistotilojen sijoitus tulee tukea kunnan toimintaa oikealla sijoituksella ja käytettävyydeltä, lisäksi arkistojen olosuhdevaatimukset vaativat teknisiä erikoisratkaisuja.

Tilantarve

Päätarkisto (533 hm)

- kunnan omat sp
- Tuustaipaleen sp
- Terveystyön ky:n, terveystyön kl:n, kunnan perusturvan sp
- Määräajan säilytettävien arkisto (115 hm) oltava arkistomääräysten mukaista tilaa.
- kunnan omat määräajan säilytettävät
- Tuustaipaleen määräajan säilytettävät

Työpaperit (12,25 hm)

Kaikki yhteensä **660 hm**.

Digitointi

SP aineiston digitointi, koko arkisto

- Digitoitavissa 533 hm
- Pysyvästi paperiaineisto säilytettävää 19 hm (ennen 1.1.1921 syntynyt)
- Tilantarpeeksi jää 20 hm

SP aineiston osadigitointi

- Esim. pöytäkirjojen digitointi 50 hm
- tilantarpeeksi jää 610 hm

Teletalolle siirtyvä aineisto säilytykseen tai kunnantalolle jäävä aineisto (jos tehty osadigitointi 50 hm): 610 hm. Vuosittain seulotaan osa määräajan säilytettävästä (115 hm), eikä siirrettävää ko. aineistosta uusiin tiloihin tule paljon. Sp. aineistoa kuitenkin 483 hm.

Kansallisarkiston tavoitteena on julkishallinnon vanhojen, pysyvästi säilytettävien analogisten asiakirjojen laajamittainen digitointi, jolla voidaan edistää niiden saatavuutta ja käyttöä. Samalla alkuperäiset analogiset asiakirjat voidaan hävittää, jos niillä ei ole kulttuurihistoriallista arvoa ja digitaalisten ilmentymien laatu, säilyvyys ja käytettävyys on varmistettu.

Digitoinnissa tulee ottaa huomioon, että Kansallisarkistolta tulee hakea ja saada säilytyspäätös säilytysmuodon muuttamisesta. Mikäli säilytyspäätöstä ei saa, tulee alkuperäiset analogiset asiakirjat säilyttää analogisena.

Jos digitointi tehdään kaikelle aineistolle, häviää sp- arkistosta huomattava määrä aineistoa (pöytäkirjat mm.).

Digitoinnin edut

- arkistoaineiston tilantarve vähenee -> ei tarvitse rakentaa uusia arkistotiloja
- aineiston saatavuus ja käytettävyys paranee
- aineistojen ylläpito helpottuu

Digitoinnin haitat:

- digitointityö on kallista
- osaavien tekijöiden puute
- asiakirjojen eheys saattaa kärsiä
- hidas prosessi
- sähköisten arkisto-ohjelmien kustannukset tulevaisuudessa

Ensimmäiset kunnan digitoitavat aineistot tulevat olemaan rakennusvalvonnan rakennuspiirustukset ym. Näillä asiakirjoilla suurin käyttö, joten digitointi toisi tässä huomattavan edun. Asiaa on jo selvitelty rakennusvalvonnan puolelta.

Mahdollinen kunnan aineistojen digitointi tulee tapahtumaan todennäköisesti erittäin hitaasti, joten arkistotilaa tullaan vielä tarvitsemaan monien vuosien ajan. Lähtökohtana on se, että vähintään kaikki nyt sp-aineisto tulee ottaa huomioon mahdollisen uuden arkistotilan rakentamisessa.

Selvitettävä miten digitointi etenisi ja miten kustannukset muodostuu verrattuna tilakustannuksiin. Mitkä tulee nyt säilyttää jne. Miten muilla järjestelmillä/ tiedonhallinnalla hallintokunnat pystyvät vähentämään käsiarkistotarvetta?

3.2.4 Hankkeen aikaiset väistötilat

Väistötilojen tarve selvitetään valittujen ratkaisuvaihtoehtojen mukaan hankesuunnitteluvaiheessa ja huomioidaan kustannusarvioissa. Lähtökohtaisesti väistötilat on nykyiset ja siirrossa/ digitoinnissa tulee huomioida mahdolliset asiakirjojen puhdistus ym tarpeet.

Arkisto tulee siirtymään vaiheittain. Kunnantalon arkistotiloja hyödynnetään mahdollisimman pitkään. Rakennusvalvonnan päätearkistomateriaali ja museon sekä kunnan tärkein arkistomateriaali siirretään puhdistettuna uusiin päätearkistotiloihin niiden valmistuttua. Digitointihankkeen laajuus ja aikataulu ratkaisee, miten ja milloin siirretään väliaikaisesti teletalon arkistovarastoon materiaalia ja paljon sitä jää vielä kunnantalolle. Mahdolliset muut väliaikaiset arkistointi muutokset mietitään tapauskohtaisesti. Virallisiin uusiin arkistotiloihin siirretään vain pysyvät tai tärkeimmät arkistotavarat huomioiden digitointihanke.

3.3 Sivistystoimi / toimistotilat ja kulttuuripalvelut

3.3.1 Taustatietoa

Kunnan asiointipiste on suunniteltu siirrettäväksi kunnantalolta kirjastolle tammikuussa 2021.

3.3.2 Nykytilan kuvaus

Sivistystoimen toimistotilat sijaitsevat kunnantalolla 2. kerroksessa, jossa työskentelee tällä hetkellä 5-6 sivistystoimen henkilöä (esimies, toimistotyöntekijöitä, vastaavia). Samassa kerroksessa on myös mm. hallintopalveluiden tilat. Tilat ovat toimivat ja vastaavat toiminnan tarpeita. Tilankäyttö on kuitenkin tehotonta kuten hallintopalveluiden nykytilan kuvauksessa on todettu.

Tiloissa on havaittu seuraavia ongelmia: kylmyys talviaikaan/kuumuus kesäaikaan, viittauksia sisäilmaongelmiin (oireena silmien, nenän ärsytysoireet, päänsärky).

Tarvittavat sosiaalityöt, kopiointi ym. ovat sopivan etäisyyden päässä. Nykyisten tilojen säilytyskalusteet ovat riittävät tai jopa liian suuret tarpeeseen nähden.

Sivistystoimen alle kuuluu myös muita yksiköitä kuten nuorisopalvelut, kirjasto ja kansalaisopisto. Kaikki edellä mainitut tahot toimivat tällä hetkellä eri tiloissa ympäri Mäntyharjun keskustaa. Lisäksi mm. kulttuuripalvelut tekee paljon yhteistyö kunnan markkinointipäällikön kanssa.

Kunnantalolle sijoitetut sivistystoimen työntekijät työskentelevät pääasiassa arkinen päiväaikaan.

Vastaavien (kulttuurisihteeri, vapaa-aikasihteeri) työ on osittain liikkuvaa ja työtehtäviä tehdään toimistotilojen lisäksi myös mm. kulttuurisalisissa, museolla tai kunnan muissa tiloissa.

Ulkopuolisia asiakkaita vierailee lähinnä esimiehen luona sekä satunnaisesti toimistotyöntekijöiden ja vastaavien luona. Vierailut ei välttämättä päivittäisiä. Muutoin asiakkaina työyhteisön muut jäsenet.

3.3.3 Tulevaisuuden näkymät

Esimies: Oma työhuone ja pieni neuvotteluhuone, joka voi olla yhteiskäyttöinen.

Toimistotyöntekijät: työtila (käsitellään osittain luottamuksellisia asioita, työrauha), asiakkaana muut työntekijät sekä satunnaisesti talon ulkopuolisia asiakkaita.

Vastaavat (esim. kulttuuri, vapaa-aika): työpiste, jonka läheisyydessä vetäytymistila esim. puhelin- ja verkkokokouksia ja kahdenkeskisiä palavereita varten. Säilytyskaluste päivittäisille materiaaleille sekä muutama neilö varastotilaa (projektimateriaalit, kirjallisuus ym.)

Projektitila: tarve satunnainen, tila johon voi jättää materiaalit levälleen useammaksi päiväksi. Yhteiskäyttöinen. Voisi toimia myös tarvittaessa esim. satunnaisten projektityöntekijöiden työpisteenä.

Yhteistyötä ja tiedonkulkua helpottaisi, jos sivistyksen toimialan yksiköt toimisivat samoissa tiloissa tai nykytilaan verrattuna pienemmän välimatkan päässä toisistaan.

Lisätoiveena on, että uusien tilaratkaisujen yhteydessä otettaisiin huomioon prosenttiperiaatteen käyttö eli ns. prosenttitaide. Tämä ei tarkoita välttämättä itsenäisiä teoksia vaan taide voi olla mukana esimerkiksi integroituna rakenteisiin.

3.3.4 Hankkeen aikaiset väistötilat

Väistötilojen tarve selvitetään valittujen ratkaisuvaihtoehtojen mukaan hankesuunnitteluvaiheessa ja huomioidaan kustannusarvioissa. Lähtökohtaisesti tilat pidetään kunnan talolla uusien tilojen valmistumiseen saakka.

3.4 Kirjastopalvelut

3.4.1 Taustatietoa

Kirjastorakennus on peruskorjaustarpeessa.

3.4.2 Nykytilan kuvaus

Kirjastopalvelut toimivat tällä hetkellä n. 1000 m² tiloissa, joihin asiakaspalvelutilojen lisäksi sisältyy myös toimisto-, neuvottelu-, sosiaali-, luokka-, varasto-, tuotanto- ja näyttelytiloja. Rakennuksessa on lisäksi autotalli. Tilat ovat toimivat ja ne vastaavat toiminnan tarpeita pääosin. Kaikki tila on käytössä, mutta ei järin tehokkaasti (osassa tiloista tilaan sijoitettu palvelu on vajaakäytöllä). Omatoimikirjasto on otettu käyttöön tammikuussa 2020.

Tilojen käyttöön on liittynyt olosuhdehaittoja (lämpötila).

Työntekijöitä on 4,2 kpl ja asiakaskäyntejä vuonna 2019 oli noin 60 000. Kirjastolla on kahdenlaisia aukioloaikoja:

- Kirjasto on normaalisti avoinna kaikkina viikonpäivinä siten, että arkisin ovet ovat avoinna 10-19 ja sen lisäksi omatoimiaika 7-10 ja 19-21. Lauantaisin ja sunnuntaisin kirjaston on avoinna omatoimiaikana klo 7-21.
- Koronan vuoksi kirjasto on kokonaan luopunut sunnuntain aukiolosta. Lauantaisin kirjastoa voi käyttää omatoimisesti klo 7-21. Kirjaston ovet ovat avoinna arkisin klo 10-17, mutta omatoimiaika on käytettävissä 7-10 ja 17-21. Kirjasto noudattaa tätä samaa aukioloaikaa niin kauan kuin korona-tilanne jatkuu Suomessa eli todennäköisesti ainakin syksyn 2020 ajan.

Kirjaston parkkipaikka on erittäin tärkeä mm. erityisryhmien ja kylillä asuvien ihmisten pääsemiseksi kirjastoon. Kirjaston pysäköintipaikat riittävät nykyisellään juuri ja juuri. Kirjasto kuuluu Lumme-kirjastojen verkostoon, jossa kuljetetaan varattua materiaalia kirjastosta toiseen. Lisäksi Lumme tarjoaa kirjastolle erittäin kattavat sähköiset palvelut, joiden käyttö on lisääntynyt nopeasti.

3.4.3 Tulevaisuuden näkymät

Digitalisaatio vähentää perinteisen kirjaston toimintaa. Tällä hetkellä käyttö on perinteinen 80% ja verkko-kirjasto 20%, mutta digipalvelujen käyttö kasvaa lähes eksponentiaalisesti. Perinteisen kirjojen lainaamisen sijaan kirjastosta on muodostumassa elämysten, oppimisen, asioinnin ja kohtaamisen paikka. Tämä on myös noteerattu kunnan strategiassa. Omatoimikirjasto mahdollistaa tulevaisuudessa 24/7-aukiolon. Tarvittava teknologia on jo asennettu ja toimivaksi todettu (kortinlukijat, valvontakamerat, lainausautomaatit ym.). Omatoimikäyttäjien määrät ovat lisääntyneet jatkuvasti.

Kirjastoa kehitetään voimakkaasti jo nyt erilaisten projektien avulla, esimerkiksi:

- Kansalaisopisto aloittaa syksyllä 2020 mediatekniikan opetuksen (käsikirjasto uuteen käyttöön)
- Suunnitteilla on muuttaa näyttelytila tapahtuma-areenaksi, kokeiluja menossa
- Musiikkiosaston CD ym. levyjen lainaaminen muutetaan suoratoistopalveluksi ja panostaa samalla laadukkaaseen kuunteluympäristöön
- Etätyöskentelyä kehitetään kesällä 2020 hankitun etäneuvotteluhuoneen ympärille
- Verkkokirjaston e-aineistoja laajennetaan jatkuvasti

Tarkoituksena on kirjaston toiminnan kehittäminen nykyisiin tiloihin. Nykytilat ovat saavutettavat, monikäyttöiset ja muunneltavat (tärkeä), mutta oppimisen ja kohtaamisen korostuminen tuottaa vähitellen sellaisia tilallisia uudistumistarpeita, jotka edellyttävät systemaattista tulevaisuuden suunnittelua, jossa huomioidaan käyttäjäryhmissä tapahtuvat muutokset (esim. syntyvyys).

Kirjastotyö on muuttumassa aineettomaksi (seiniä tarvitaan yhä vähemmän). Henkilökunnan määrä vähenee luonnollisen poistuman kautta siten, että vuoden 2019 viidestä (5) henkilöstä määrä vähentyy kolmeen (3) viimeistään 2030 mennessä.

Kirjaston rooli on muuttumassa kansalaisten olohuoneeksi ja kohtaamispaikaksi. Käytännössä tämä tarkoittaa elämys-, oppimis- ja asiointikeskusta. 10 vuoden kuluttua perinteinen kirjasto vaatii vain noin 50 % nykytilasta, mutta tapahtumat, erikoistilat, avoimet oppimisympäristöt, kansalaisten oppimisen ja asioinnin ohjauksen ja neuvottelutilat tarvitsevat 50 % tilaa nykyisestä eli yhteensä 100%. Tilan tarve ei siis vähenee, mutta se muuttaa merkittävästi muotoaan. Esimerkiksi Mediapaja ottaa käyttöön jo nyt käsikirjaston tilat iltaisin. Tapahtumat tulevat täyttämään nykyistä näyttelytilaa.

Syntyvyyden lasku alkaa näkyä lasten osaston tilatarpeiden pienemisenä noin 5-10 vuoden aikana. Kirjaston keskeinen palvelu on kouluyhteistyö, joten vaikutuksia varmaan tulee olemaan, mutta ilmeisesti mitään spesifejä tietoja syntyvyyden laskusta ei voida vielä tuottaa. Kirjastoa voi tulevaisuudessa käyttää 24/7, joten esimerkiksi oleskelu-, luku-, asiakastietokoneiden-, musiikki- ja muut tilat on suunniteltava uudelleen.

Kirjastojen palvelut tulisivat olla erilaisten käyttäjäryhmien saavutettavissa mahdollisimman helposti. On olemassa runsaasti esimerkkejä siitä, että kirjastojen sijainti vaikuttaa merkittävästi sen käyttöön. Esimerkiksi Tammelan kunnan kirjasto on sijoitettu kunnantalon alakertaan, mikä korostaa sen roolia yhtenä julkisena palveluna ja kaiken kansan kohtaamispaikkana. Joensuun Heinävaaran kirjasto taas sijaitsee keskellä koulua, mikä korostaa sen roolia oppimisen ja tiedon tuottamisen keskuksena. Eniten Mäntyharjun kirjastoa käyttävät tällä hetkellä lapset sekä ikääntyneet. Nuorten ja työssä olevan väestön saaminen kirjastoon edellyttää laadukasta elämys-, oppimis- ja asiointiympäristöä.

Mäntyharjun kirjasto on tällä hetkellä erilaisten käyttäjäryhmien saavutettavissa ja sen sijainti koulukampuksella on erinomainen. Kirjastoa voidaan pitää monessa suhteessa varsin toimivana matalan kynnyksen palveluna. Kirjaston asiakkaat sanovat sen olevan ”paikkakunnan paras palvelu”. Digitaalisuus etenee kirjastoissa erittäin nopeasti. Sen vaikutuksesta kirjastokiinteistöjen rooli pienenee. Palvelut ovat muuttumassa aineettomiksi ja käytettäviksi ajasta ja paikasta riippumattomasti (esim. e-kirjat, äänikirjat, Vidlla-elokuva, Naxos-suoratoisto, ...). Mäntyharjun kirjaston digipalvelut ovat erinomaiset, sillä se kuuluu Lumme-kirjastojen verkostoon, jolla on oma verkkokirjasto. Digipalvelujen käyttö kasvaa nopeasti. Korona-aikana nettikäyntien määrä on arviolta noussut noin 17000->30000 ja fyysisten käyntien määrä on vähentynyt 60000->40000. Digipalvelut voivat siis jo nyt korvata osan perinteisestä kirjastotoiminnasta, tulevaisuudessa yhä enemmän.

Kirjasto muuttuu pitkällä aikajänteellä (noin 20v) todennäköisesti lähes täysin aineettomaksi, eikä varsinaista kirjastokiinteistöä tarvita enää perinteiseen kirjastotoimintaan. Kirjan merkitys säilyy kuitenkin edelleen, mutta se muuttuu enemmänkin erityisharrastelijoiden tuotteeksi ja toisaalta luksustuotteeksi. 10 vuoden aikana kirjojen lainaajien määrä vähenee varmasti merkittävän paljon. Sen sijaan kirjaston sähköisten palvelujen käyttäjien määrä lisääntyy merkittävän paljon. Todennäköisesti edelleen kirjastoissa on kirjoja, mutta merkittävästi pienempi määrä. Tällä hetkellä kokoelman laajuus Mäntyharjulla on noin 55000, 10 vuoden kuluttua se lienee noin puolet tästä. Tulevaisuudessa kirjastot erottuvat toisistaan ja toisaalta täydentävät toisiaan hyvin profiloituilla kokoelmilla. Kirjastot ovat todennäköisesti vielä syvällisemmin verkostoituneita kuin tällä hetkellä. Esimerkiksi jo tällä hetkellä Lumme-kirjastot rakentavat yhteistä chat-palvelua.

Kotiseutukokoelmat ym. siirtyvät museon ylläpidettäväksi.

Kirjastossa tehtävä työ muuttuu yhä enemmän asiantuntijatyöksi, jossa sähköisten tieto-, neuvonta- ja ohjaustehtävien rooli on merkittävä. Työ ei vähene, mutta muuttaa luonnettaan. Mäntyharjun kirjasto tarvitsee tulevaisuudessa lisää neuvottelu-, ohjaus- ja ryhmätyötiloja, jotka voivat olla yhteiskäytössä kansalaisopiston, yhtenäiskoulun ja lukion kanssa. Lisäksi palvelutuotanto korostaa yhä enemmän omatoimisuutta. Mäntyharjun kirjastossa on käytössä Omatoimikirjasto-palvelu, jonka avulla palvelun omatoiminen käyttö voidaan nopeasti laajentaa 24/7palveluksi.

- Kokoelmaa on tarkoitus pienentää merkittävästi tulevina vuosina. Tällä hetkellä noin 55000 kokoelma vähenee 40000:een jo vuoteen 2025 mennessä. Tilaa vapautuu, mutta se pitää tehdä näkyväksi organisoimalla kokoelmaa – ellei tätä tehdä, niin tilan vapautuminen näkyy ainoastaan tehottomana tilankäyttönä. Tämän vuoksi ...
- Mäntyharjun kirjaston käsikirjastossa on aloittanut syksyllä 2020 mediapaja, joka on tällä hetkellä ATK-opetuksen ja uusmedialukutaidon oppimisympäristö. Tila toimii päivisin käsikirjastona (hiljainen lukutila) – iltaisin se muuttuu mediapajaksi, jossa kansalaisopisto antaa opetusta

- ja johon asiakkaat tuovat omat älylaitteet. Tässä vaiheessa käsikirjaston soveltuvuutta kokeillaan tähän tarkoitukseen. Toiminta jakaantuu lähitulevaisuudessa kahdenlaisiin tiloihin: 1) Uus-medialukutaitoa edistäviin tiloihin, jossa opiskellaan mm. lyhytelokuvien, podcastien, b(v)logien, etätöön, sosiaalinen median tekemistä sekä 2) Fatlab-toimintaa edistäviin tiloihin, jossa voi opiskella mm. 3D-suunnittelua/tulostusta, robottien ohjausta, koodausta, peliohjelmointia.
- tiloissa tarvitaan tämän vuoksi aikaisempaa parempi sähköverkko, tietoverkko ja jäähdytys.
 - Musiikin lainaamistoiminta loppuu lähivuosina suoratoistopalveluiden yleistymisen myötä. Suoratoistopalvelu tulee kirjastoon todennäköisesti esim. pari tunniksi/päiväksi lainattavaksi tuotteeksi. Tilaa vapautuu, kun lainattavat CD ym. muut levyt poistetaan, mutta samalla laadukkaiden kuunteluympäristöjen rakentaminen vaatii toisaalta uudenlaista tilaa - äänierityksiä ei erityisesti tarvita, sillä kuuntelu tapahtuu langattomien kuulokkeiden avulla missä tahansa kohdassa kirjastoa tai vaikkapa kotona. Muutos on jo keskusteluissa.
 - Mäntyharjun kirjaston näyttelytila on muuttumassa tapahtuma-areenaksi, jossa toteutetaan ammattimaisemmin pienimuotoisia kulttuuri- ja viihdetilaisuuksia. Näille tilaisuuksille on kysyntää ja tuottajana on koulujen lisäksi kunnan kulttuuritoimi. Todennäköisesti alkuvaiheessa osa näyttelyistä voi toimia edelleen tapahtuma-areenassa, mutta lisäksi tarvitaan spesifiä näyttelytilaa, jota on alustavasti suunniteltu lasten/nuorten osaston alueelle, joka väistämättä pienenee ikäluokkien pienentyessä. Näyttelytilaa tarvitsee kansalaisopisto tiettyinä aikoina vuodessa, muuten tilaa vuokrataan jo nykyäänkin ulkopuolisille taiteilijoille - myös tulevaisuudessa.
 - Tapahtuma-areena korostaa tilojen LVIS-ratkaisujen sekä äänentoiston/akustiikan laadun ja laajuuden selkeää kohottamista.
 - Kirjastot ovat yhä useammin etätöympäristöjä. Erityisesti kesäaikaan kirjastossa on paljon kesäasukkaita tekemässä etätöitä. Mäntyharjun kirjasto on hankkinut Etätö/etäneuvotteluhuoneen kesällä 2020. Etätöön houkuttelevat kirjaston hiljaisuus ja rauhallisuus, mutta lähitulevaisuudessa on panostettava myös työympäristöihin (pienet neuvotteluhuoneet) sekä toimiviin tietoverkkoihin.
 - Lasten ja nuorten osastojen merkitys pienenee, kun ikäluokat pienenevät ja sähköinen oppiminen lisääntyy. Tilatarve saattaa jopa puolittua kymmenessä vuodessa riippuen syntyvyyden vähentymisen trendin syvyydestä.
 - Mäntyharjun kunnan asiointipiste siirtyy 2021 kirjastoon – se lisää entisestään kirjastosta kansalaisille annettavia neuvonta- ja ohjauspalvelutoimintaa. Monia valtion tuottamia palveluita (esim. TE-toimisto) tuotetaan jo nyt Mäntyharjulla pop-up-periaatteella käyttäen apuna mm. etäyhteyksiä. Asiointipiste tuo monien muiden virastojen paikallisen toiminnan kirjastoon. Tämä kasvattaa ohjaus-, neuvonta-, ryhmätö- ja neuvottelutilojen tarvetta.

3.4.4 Hankkeen aikaiset väistötilat

Väistötilojen tarve selvitetään valittujen ratkaisuvaihtoehtojen mukaan hankesuunnitteluvaiheessa ja huomioidaan kustannusarvioissa. Miten väistäminen tapahtuisi ja mitä tilantarvetta on väistötilanteessa joko peruskorjauksessa/ uudessa tilaratkaisussa.

Tilantarve minimoidaan väistötilanteessa. Tällä hetkellä noin 1000m² tilasta tullaan tarvitsemaan noin puolet. Väistön ajaksi nykyinen musiikkiosasto lakkautetaan kokonaan. Tapahtumat ja näyttelyt keskeytetään.

Mediapajalle etsitään uusi tila (yksi luokka tai sen kokoinen riittää). Kotiseutukokoelma siirretään Iso-Pappilaan. Käsikirjasto lakkautetaan lopullisesti. Kirjaston kokoelmaa vähennetään noin 5000 kirjaa/vuosi, väistötilanteessa tehdään superpoisto. Koska lapset ja nuoret/kouluyhteistyö on tärkein palvelu, niin väistötila pitää löytyä yhtenäiskoulun lähettäviltä tai jopa koulutiloista omalla sisäänkäynnillä. Muiden käyttäjäryhmien saavutettavuus on varmistettava (mm. asiointipiste).

3.5 Kansalaisopisto

3.5.1 Taustatietoa

Mäntyharjun kansalaisopistossa annetaan kansalaisopisto-opetuksen lisäksi taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetusta musiikissa, teatteritaiteessa ja käsityössä. Kansalaisopiston opetusta annetaan noin 10 pääluokassa, joista suurimpia ovat musiikki, kädentaidot ja muotoilu, liikunta ja tanssi, teatteri ja sanataide, kieliopinnot, johtaminen ja kehittäminen, mediatekniikka ja tietotekniikka.

Kansalaisopiston vuosittainen kokonaisopiskelijamäärä on tällä hetkellä noin 1000, kursseja on noin 200/vuosi. Vakinaista henkilökuntaa on tällä hetkellä ainoastaan 4, tuntiopettajien määrä vaihtelee 50-60 välillä. Tuntiopettajat ovat pääasiassa töissä iltaisin. Kansalaisopiston käyttää pääasiassa muiden koulujen tiloja ja nostaa tällä tavalla niiden käyttöastetta.

3.5.2 Nykytilan kuvaus

Kansalaisopisto toimii hajautetusti. Keskeisin paikka on Kompantie 22, jossa opistolla on lukion kanssa yhteiset toimisto- ja koulutustilat. Kansalaisopiston rehtorilla on oma huone ja toimistohuone on lukion kanssa jaettu, sillä toimistosihiteeri antaa työpanosta molemmille oppilaitoksille. Lisäksi opettajien on mahdollista käyttää lukion opettajahuonetta (vähäistä käyttöä). Kielen opetuksessa käytetään lukion kieliluokkia ja liikunnan/tanssin opetuksessa lukion liikuntasalia. Kuvataiteiden ja keramiikan opetuksessa käytetään lukion erityistiloja. Lukion mediateekkiä kansalaisopisto käyttää 1-2 kertaa viikossa mm. karaoken opetukseen.

Kesäaikaan kansalaisopisto käyttää noin 1 kuukauden ajan lukion tiloja 24h/vrk maankuulun tilkkukoulutuksen toteuttamiseen. Lähes kaikki lukion tilat ovat tällöin opetus- tai majoituskäytössä.

Muita olennaisia toimipisteitä ovat Iso-Pappila, Askeleen kiinteistö, Kirjasto ja Yhtenäiskoulu. Iso-Pappilassa opetetaan kädentaitoja ja kuorotoimintaa sekä annetaan musiikin yksilöopetusta. Askeleen kiinteistössä kansalaisopisto on vuokralla entisöintipajassa. Entisöintikoulutuksen siirtämisestä yhtenäiskoulun Taitotaloon on käyty jo alustavia neuvotteluja. Askeleessa sijaitsee myös kansalaisopiston kutomo, josta löytyy useita puukangaspuita ja ATK-ohjatut kangaspuut. Sen sijoittuminen yhtenäiskoululta vapautuvin tiloihin kannattaa tutkia. Kirjastossa on mediatekniikan koulutusta ja siellä kokoontuvat myös lukupiirit ja kirjailijavierailijatapahtumat. Yhtenäiskoulun keittiöllä kansalaisopisto antaa ruoka-alan koulutusta noin 20 iltana vuodessa ja satunnaisesti liikuntakoulutusta yhtenäiskoulun liikuntasalissa. Yhtenäiskoululla kansalaisopisto antaa myös musiikin opetusta merkittävän paljon Iso-Pappilan lisäksi. Lisäksi kansalaisopistolla on ajoittain vuokralla tiloja (esim. nuorisoseurat) kunnan kylillä tilanteen ja tarpeen mukaan. Kylillä järjestetään mm. liikunnan, kädentaitojen ja teatterikoulutusta.

Kirjaston käyttöä muutetaan jo tällä hetkellä monikäyttöiseksi elämys-, oppimis- ja asiointikeskukseksi. Sitä tullaan tulevaisuudessa käyttämään yhä enemmän kansalaisopiston opetukseen sekä kuntalaisten / opiskelijoiden ohjaus- ja neuvontatoimintaan.

Etäopetus on tällä hetkellä yksilöopetuksessa vasta kokeiluvaiheessa. Kielten opetuksessa kansalaisopisto on jo siirtynyt etä- ja lähiopetuksen yhdistelmään lisäten etäopetuksen osuutta vuosittain. Pitkällä aikajänteellä

tämä tarkoittaa kansalaisopistolle vähenevää tarvetta käyttää iltaisin lukion kieliluokkia. Muutos on hidasta, jota Korona-aika on kuitenkin kiihdyttänyt.

Parkkipaikat ovat erittäin tärkeitä koulutuksen saavutettavuuden näkökulmasta. Kaikissa toimipaikoissa pysäköintipaikkoja on tällä hetkellä sopivasti sekä henkilökunnalle että asiakkaille.

3.5.3 Tulevaisuuden näkymät

Kurssien määrällinen taso on tarkoitus säilyttää myös tulevaisuudessa.

Kansalaisopiston toiminta perustuu harrastuspohjaiseen oppimiseen. Sen vuoksi tarvitaan monenlaisia ja kehittyviä oppimisympäristöjä. Opiskelijoista noin 40 % on yli 65-vuotiaita, mikä korostaa palvelujen saavutettavuutta ja esteettömyyttä. Tilojen käyttö on hajautettua siten, että pääsääntöisesti toiminta tapahtuu osoitteessa Kompantie 22, jossa lukio käyttää tiloja päivisin ja kansalaisopisto iltaisin.

- Kansalaisopistolla on omia vuokratiloja ainoastaan Askeleen kiinteistössä sijaitsevat entisöintipaja ja kutomo. Entisöintipaja ei ole enää tarkoituksenmukainen oppilaitoskäyttöön ja entisöintikoulutus kannattaisi siirtää yhtenäiskoulun taitotaloon. Asiasta on käyty keskusteluja ja todettu, että tässä vaiheessa esteenä on lähinnä vähäiset keskeneräisten töiden varastotilat sekä alimitoitettu hiomapölynkeruujärjestelmä. Taitotalossa on jo nyt kansalaisopiston puu/tekni-sentyökurssit. Kutomolla on Askeleella hyvä tilat, mutta ne voisivat aivan yhtä hyvin olla keskittettynä koulukeskukseen esimerkiksi yhtenäiskoululle vapautuviin luokkiin. Väistötiloja ei käytännössä tarvita jos suunnittelu on pitkäjänteistä.
- Opetusta annetaan myös Iso-Pappilassa, jossa kansalaisopiston kuorot harjoittelevat ja lisäksi annetaan musiikin yksilöopetusta. Osa opetuksesta voitaisiin antaa yhtenäiskoulun musiikin luokassa. Lisäksi Iso-Pappilassa järjestetään kansalaisopiston viikonpitäinen kevätnäyttely, mikä voitaisiin tulevaisuudessa järjestää kirjaston tapahtuma-areenalla. Iso-Pappilassa järjestetään myös käsityskursseja, joita voitaisiin keskittää tulevaisuudessa esim. yhtenäiskoululta vapautuviin tiloihin.
- Yhtenäiskoulun opetuskeittiössä toteutetaan kansalaisopiston ruokakurssit, jotka ovat viime vuosina määrällisesti vähentyneet merkittävästi television Kokki-ohjelmien lisääntyessä. Kansalaisopisto voi luopua näistä kursseista tarvittaessa kokonaan.

Kansalaisopiston hajautettu yhteistoiminta tilojen ja oppimisympäristöjen käytössä on osoittautunut toimivaksi, vaikka sisältääkin joitain ongelmallisia päällekkäisyyksiä:

- Esimerkiksi ylioppilaskirjoitusten aikana kansalaisopiston liikunnan- ja tanssin opetus on päivisin SEIS Kompantiella tai Askeleen kiinteistössä toimiva entisöintipaja ei ole työturvallinen ja sen vuokra on täysin ylimitoitettu tai Iso-Pappilassa ei voi antaa lauluopetusta kesäisin, koska se toimii tällöin museona.

Hajautettu järjestelmä vaatii jatkuvaa neuvottelua ja joustavuutta opetusjärjestelyissä, mutta sitä on opittu tekemään ja tarvittaessa joustamaan. Kansalaisopisto on jo nyt olemassa olevien oppimistilojen ja -ympäristöjen hyödyntäjä, jonka päivä-, iltaja- ja viikonloppukäyttö lisää muuten tyhjänä olevien tilojen käyttöastetta ja tehokkuutta. Tilojen käytön optimointiin tarvitaan kuitenkin uutta teknologiaa mahdollisimman pian.

Nyky pedagogiikka korostaa oppimisympäristöjen käytettävyyttä ja monimuotoisuutta.

- Esimerkkinä tästä: Syksyllä 2020 aloittava mediapaja on pop-up-tyyppinen ja se perustetaan päivisin käsikirjastona toimivaan hiljaiseen huonetilaan joka ilta uudelleen ja uudelleen –

dynaamisena oppimisympäristönä sen voi tulevaisuudessa perustaa lyhytaikaisesti lähes mihin tahansa, missä asiakkaat ovat kuten esimerkiksi yritysten tiloihin.

Etäopetus lisääntyy jatkuvasti, mutta sen hyödyntäminen ei ole mielekästä sellaisilla kansalaisopiston kursseilla, joiden sisältö on esimerkiksi kuorotoimintaa, kädentaitoja ja kuvataiteita, sanataidetta, elokuvan tuottamista yhdessä, tanssia ja liikuntaa. Kielten oppiminen on jo siirtymässä osittain pysyvämmiin verkkoon, mikä vähentää merkittävästi kielten opetuksen tilatarpeita 10 vuoden kuluessa. Yrityskoulutuksen lisääntyessä osa oppimisympäristöistä sijoittuu tulevaisuudessa lyhytaikaisesti yritysten tiloihin. Olennaista on kuitenkin se, että kansalaisopisto sijaitsee koulukeskuksessa, jossa se voi sujuvasti käyttää ja samalla tehostaa kirjaston, lukion ja yhtenäiskoulun tilojen käyttöä. 10 vuoden kuluttua ehkä vain keskimäärin 10-15 % kansalaisopiston opetuksesta on etäoppimista, mikä lievästi vähentää keskimääräistä tilojen käyttötarvetta.

- Kansalaisopiston ydintoiminta perustuu käytäntölähtöiseen, harrastuspohjaiseen oppimiseen, jossa korostetaan yhdessä tekemistä, erilaisten ihmisten kohtaamista, kädentaitoja, musiikkia, liikuntaa ja tanssia. Tämän vuoksi sitä voi pitää kirjaston rinnalla toisena merkittävänä matalan kynnyksen palveluna ja hyvinvoinnin tuottajana. Perinteisen kansalaisopistotoiminnan rinnalle on kuitenkin vähitellen kehittymässä työelämää ja yrityksiä palvelevaa lyhytkurssitoimintaa, joka kuitenkin pääsääntöisesti on aineetonta opetusta (tarvitaan vain luokkia- ja ryhmätyötiloja).

Digitaalisuus etenee myös kansalaisopistoissa, mutta huomattavasti hitaammin kuin kirjastoissa. Taustalla on kansansivistysajattelun uudistuminen, jossa tulevaisuuden digihyödyntäminen on nousemassa vasta pintaan. Oppimisympäristöjen uudistuminen on jo alkanut muutamia vuosia sitten edelläkävijäkansalaisopistoissa.

- Tarvitaan ns. pienimuotoinen FABLAB-ympäristö, jossa voidaan opiskella koodausta ja ohjelmointia mm. 3D-tulostimen sekä pienoisorbottien avulla. Tämä oppimisympäristö voi sijoittua kirjastoon ja palvella avoimena oppimisympäristönä myös muita oppilaitoksia. Tällä hetkellä toimiva yhtenäiskoulun koodauspaja ja osa kirjastossa aloittavan mediapajan toiminnasta voisi tulevaisuudessa yhdistää ja sijoittaa tähän ympäristöön.
- Tarvitaan myös mediapaja-tyyppinen työpaja, jossa voidaan opiskella mm. b(v)loggaamista, lyhytelokuvien ja podcastien tekemistä, valo- ja dronekuvausta. Tällainen on tällä hetkellä aloittanut toimintansa kirjastossa, johon se kannattaa sijoittaa tulevaisuudessakin. Se tukee kaikkien oppilaitosten opetusta, mutta toimii myös kirjaston näkökulmasta erinomaisena medialukutaidon kehittämisympäristönä. Medialukutaidot ovat lähitulevaisuudessa yhä tärkeämpiä kansalaistaitoja.
- Korona-ajan oppiminen on käynnistänyt voimakkaasti sähköisten oppimislustojen käytön, joten niiden käytön laajentuminen ja uuden tietoteknisesti osaavan sukupolven siirtyminen kansalaisopistoihin tulee vähitellen vähentämään fyysisten tilojen käyttöä ja se näkyy varmasti jo 10 vuoden kuluttua. Se on osa etäoppimista, joka vähentää 10 vuodessa arviolta 10% luokkatilojen tarvetta, mutta samalla se lisää rauhallisten opiskelutilojen tarvetta, johon kirjasto on soveltuvim paikka tulevaisuudessa.

Summa summarum: Kansalaisopisto siis tarvitsee tulevaisuudessa enemmän erikoistiloja, jotka ovat kaikkien koulujen käytössä. Avoimen, informaalin oppimisympäristöajattelun yleistyessä ne tulisivat yhä useammin olemaan myös kansalaisten avoimessa käytössä silloin, kun ne eivät ole koulujen opetusikäisiä.

- Tulevaisuudessa kansalaisopisto voisi toimia aktiivisesti paikallisessa kirjasto-, elämys- ja oppimispalvelujen tilakokonaisuudessa. Kirjaston ja koulujen kanssa yhteistä olisivat mm. tieto-, neuvonta- ja ohjaustilat, viihtyisät itseopiskelutilat ja ryhmätyötilat, fatlab/koodaus/ohjelmointityöpaja, mediapaja, pelipaja, musiikin suoratoistoympäristö sekä mahdollinen ”hiljainen” musiikkistudio, jossa musiikin teko tapahtuu ”kuuloke”ympäristössä. Lisäksi tarvitaan laajenevat tilat etäoppimiselle ja etätöille, jollaisen kehittäminen on jo aloitettu kirjastossa Etätöyöpiste Kuution hankinnalla
- Musiikin harrastuspohjainen oppiminen tapahtuu todennäköisesti tulevaisuudessa omaehtoisesti tai ohjatusti kirjaston musiikkiympäristössä, jonka studiotyyppisessä ympäristössä voi kuka tahansa tuottaa musiikkia (tietokonepohjainen) tai käyttää musiikin opiskeluun tarkoitettua sovellusta.
- Lisäksi kirjastossa kannattaa varautua VR/MR/AR-tekniikan käyttöönottoon (Virtual Reality, Mixed Reality ja Augmented Reality). Tulevaisuudessa kirjasto tulee tarjoamaan tällaisia palveluja, joita ovat esimerkiksi virtuaalimatkat. Tietokoneen lisäksi tarvitaan virtuaalilasit ja applikaatio esimerkiksi puhelimeen. Tällaisilla ei ole varsinaisia tilavaatimuksia, mutta tarpeet yhdistyvät korkeatasoiseen kuuntelu-ympäristöön sekä mahdolliseen pelipajaan.
- Kansalaisopiston oppisessa voidaan käyttää lisättyä todellisuutta (AR), jossa esimerkiksi kirjaston tai museon näyttelykohteet sisältävät lisäinfoa, jonka voi nähdä ainoastaan älypuhelimella liitetyn applikaation avulla.

Tulevaisuudessa tarvitaan edelleen käsillä tekemisen harrastus- ja oppimisympäristöjä, jotka ovat työpajatyypisiä. Tällä hetkellä suosittuja ovat esimerkiksi entisöintipaja, kutomo, keramiikkapaja. Nousevia teemoja, joihin pitää varautua ovat mm. lasin käsittely (lasin sulatus toimii jo nyt), Makers Movement-tyyppiset tietotekniikkipajat, pelipaja), urheiluvälineiden tuunaus, designpöytä, uusien materiaalien kokeileminen, e-urheilukerhot.

Viiden vuoden päästä lista saattaa näyttää jo toisenlaiselta. Ei siis voi varautua johonkin tiettyyn teemaan vaan yksittäisten tilojen suunnittelussa pitää ottaa huomioon sen monikäyttöisyys ja muuntautumismahdollisuudet.

3.5.4 Hankkeen aikaiset väistötilat

Väistötilojen tarve selvitetään valittujen ratkaisuvaihtoehtojen mukaan hankesuunnitteluvaiheessa ja huomioidaan kustannusarvioissa. Mitkä voi toimia nykyisellään ja mitkä vaatii väistötiloja, minkälaisia ja olisiko järjestettävissä jo muista rakennuksista?

Kansalaisopisto toimii pääsääntöisesti muiden tiloissa. Omia vuokratiloja ovat ainoastaan Askeleen entisöintipaja ja kutomo. Ne voivat toimia siellä niin kauan kuin uudet tilat ovat vastaanottovaiheessa. Iso-Pappilä tuskin on saneerauskohteena, joten väistötiloja tuskin tarvitaan siellä toteutuville koulutuksille. Sen sijaan se voi itsessään toimia väistötilana esimerkiksi joillekin musiikin ja kädentaitojen koulutuksille.

Jos jokin koulu/tila menee remontin alle, niin väistötilat etsitään tilanteen ja tarpeiden mukaisesti. Joissain tapauksissa jonkin koulutuksen laittaminen väliaikaisesti jäähylle voi olla erinomainen ratkaisu. Joissain tapauksissa pienikin katkos koulutuksessa vie asiakkaat muualle. Tähän ei siis ole mitään valmiita ratkaisua vaan tilanne ratkaisee, miten toimitaan. Kansalaisopistolla on se etu, että opettajat ovat sivutoimivia tuntiopettajia, joten väistötilanteet eivät aiheuta sen suurempia henkilöstöongelmia esim. lomautusten ja irtisanomisten muodossa.

3.6 Museo

3.6.1 Taustatietoa

Museon esinekokoelmiin kuuluu noin 6 000 esinettä ja 5 600 valokuvaa.

Valokuvakokoelmat sekä filmimateriaali pääasiassa digitoitu. Alkuperäinen materiaali sijaitsee rakennusvalvonnan kanssa samassa arkistossa.

Esinekokoelmat sijaitsevat hajautetusti useissa eri pisteissä; pysyvästi sijoitetut perusnäyttelyt Iso-Pappilan ulkorakennuksissa (väentupa ja navetta) sekä Miekankosken uittomuseossa, varastot Iso-Pappilan vintillä, Askeleen entisellä kenkätehtaalla sekä kunnantalon alakerrassa.

3.6.2 Nykytilan kuvaus

Museon kokoelmien säilytystilat

Museon **esinekokoelmat** sijaitsevat tällä hetkellä hajautetusti useissa eri pisteissä.

- Pääosin esinekokoelmat ovat säilytyksessä Askeleen entisen kenkätehtaan kellarikerroksessa, jossa käytettävissä on kaksi eri huonetta, n. 125 m².
- Esinekokoelmia on varastoituna myös Iso-Pappilan vintillä (222 m², josta käytössä 150 m²).
- Lisäksi esinekokoelmia on esillä pysyvästi Iso-Pappilan museoalueen perusnäyttelyissä (Väentupa, Navetta) ympäri vuoden (mm. hevosajokalusto, joka tilaa vievää)
- Uittoa koskeva esineistö on sijoitettu pysyvästi Miekankosken uittomuseon tiloihin.
- Uusimmat, ei-luetteloidut esineet (tulleet kyläkouluilta) väliaikaisesti kunnantalon alakerrassa odottamassa arvoluokitusta.

Tiloista ainoastaan Kenkätehtaan tila on talvilämmen, muut tilat ovat talvella kylmillään.

Muuta museotavaraa (mm. näyttelyplanssit, rekvisiitta) on säilössä Iso-Pappilan varastohuoneissa (n. 16,5 m²). Nämä tavarat eivät välttämättä tarvitse niin hyviä säilytysolosuhteita kuin kokoelmissa olevat esineet.

Kaikissa tiloissa ei ole mahdollisuutta noudattaa Museoliiton suosituksia esineiden säilytysolosuhteille. Suositeltavia säilytysolosuhteita ovat mm. lämpö- ja kosteusolosuhteiden tasaisuus sekä suoran auringonvalon vähäisyys. Säilytystilassa tulisi olla oma työtila esineiden käsittelyyn, pakkaamiseen ja purkamiseen. Vähintään tämä tarkoittaa suurikokoista pöytää, joka ei voi olla osa kokoelmia vaan erillinen pöytä.

Tiloissa vierailaan harvakseltaan, muutamia kertoja vuodessa. Kokoelmatyötä tehdään pääasiassa Museoviraston avustusten turvin noin joka toinen vuosi. Tällöin arkistossa työskennellään useita päiviä muutaman kuukauden ajanjaksolla.

Suurimpia uhkia kokoelmalle on tulipalot, vesivahingot sekä tuholaiset. Mm. vesivahinkojen torjumiseksi Kenkätehtaan säilytystiloissa esineistöä on nostettu kuormalavoille tai hyllytetty.

Museon esinekokoelmien säilytystiloissa tulee ottaa huomioon nykyinen esineistö sekä esineistön odotettavissa oleva kartunta. Esineistö on pystytty tällä hetkellä sijoittamaan säilytystiloihin melko hyvin. Esineistön hajautuneisuus useampaan eri paikkaan hankaloittaa toimintaa.

Taidekokoelma

Kunnan taidekokoelman varastoidut teokset on tällä hetkellä hajasijoitettu useisiin eri varastoihin kunnantalolla eri kerroksissa. Taidekokoelmalle ei ole olemassa asianmukaisia säilytystiloja (hyllytys, olosuhteet).

Suurin osa kokoelmasta on pyritty pitämään esillä kunnan eri tiloissa mutta myös varastoitavia teoksia on, arviolta n. 100 erilaista teosta.

Muut arkistotilat

Museon valokuva-, filmi- ja nauhoitekokoelma on sijoitettu samaan arkistoon rakennusvalvonnan arkiston kanssa. Vierailutarve arkistossa on hyvin harvoin, sillä aineistoa on paljon digitoitu. Arkistokokoelmien kunto tarkastetaan n. kerran vuodessa. Aineiston säilytys vaatii arkisto-olosuhteet.

3.6.3 Tulevaisuuden näkymät

Museon kokoelmien säilytystilat

Digitalisaatio ei vaikuta museon kokoelmiin, sillä digitoitavissa oleva aineisto on jo digitoitu. Esineistöä kartutetaan harkiten Mäntyharjun museon kokoelmapoliittisen ohjelman mukaisesti (mäntyharjulaiseen teollisuuden tai mökki- ja huvilakulttuuriin liittyvä esineistö ja aineisto).

Nykyinen määrä neliöitä riittää (n. 300 m² tehokasta tilaa), mahdollisesti vähemmän kun säilytyskalusteet suunnitellaan hyvä. Tässä on huomioitu myös museokokoelmien esineistön kartuttaminen.

Varastoitu esineistö yhteen, talvilämpimään paikkaan, jossa seuraavat olosuhteet:

- Talvilämmin
- Tasainen kosteus
- Ei suoraa auringonvaloa
- Puhdas, jyrsijä- ja tuholaisvapaa
- Yhdessä tasossa, ei portaita, isot ovet.
- Hälytysjärjestelmä
- Perussiistiä tilaa, turhat hienoudet pois

Tilan sijainnin ei tarvitse olla keskeisellä paikalla, sillä tilassa vierailaan/työskennellään harvoin.

Pysyvästi perusnäyttelyissä oleva esineistä voi olla jatkossakin näyttelytiloissa ympäri vuoden (väentupa, navetta, uittomuseo). Iso-Pappilan varastohuone (16,5 m²) voi pysyä entisellään.

Varastotilan muut vaatimukset:

- Läheisyyteen purkupaikka kun esineitä kuljetetaan varastoon/takaisin.
- Pysäköintipaikalle ei välttämätöntä tarvetta jos purkupaikalla voi säilyttää autoa (varastolla ei käy asiakkaita, vain satunnaisesti henkilökuntaa)
- Pääosin iso, avoin tila, johon voi sijoittaa isompia esineitä. Mahdollisuus hyllyttää keskikokoisia, kevyempiä tavaroita. Herkimmille esineille säilytyskalusteita.
- Esineiden käsittelytila erikseen (mm. pakkausta varten iso pöytä)

Taidekokoelma

Kunnan taidekokoelman varastoidut teokset voitaisiin sijoittaa samoihin tiloihin museon varastoidun esineistön kanssa. Pyritään mahdollisimman paljon pitämään taidetta esillä kunnan eri tiloissa.

Muut arkistotilat

Museon valokuva-, filmi- ja nauhoitekokoelman osalta on ollut toimiva ratkaisu sijoittaa materiaali samaan paikkaan muiden arkistojen kanssa. Näin voidaan toimia jatkossakin. Tämä arkisto voi sijaita eri paikassa kuin varastoitu esineistö.

Muu näyttelytila

Näyttelytila muiden tilojen yhteydessä, esim. aula tai vastaava.

- laaja aukioloaika (myös illat ja viikonloput)
- ei vaadi erillistä valvontaa
- Helposti saavutettavissa (näyttelyyn voi tutustua ajatuksella tai siinä sivussa).

Tilan lisäksi tarvitaan:

- seinätilaa, jossa ripustusmekanismit (kiskot ja vaijerit, vältetään seinään kiinnitystä)
- vitriinitilaa
- jalustoja

3.6.4 Hankkeen aikaiset väistötilat

Väistötilojen tarvetta ei tunnisteta.

3.7 Nuorisotoimi**3.7.1 Taustatietoa**

Nuorisopalveluissa on neljä työntekijää, asiakkaiden määrä vaihtelee 1-80 välillä.

3.7.2 Nykytilan kuvaus

Nuorisopalvelut toimivat Askeleen entisessä kenkätehtaassa. Käytössä on tällä hetkellä seuraavat tilat:

- Nuorisotila 123 m²
- Nuorten työpaja 98 m²
- Toimisto 1, 10 m²
- Toimisto 2, 10 m²
- Eteinen 31 m²
- Keittiö 11 m²
- Nuorisokahvila 38 m²
- Ateljee 98 m²
- Musakellari (soittokämpä) 27 m²

Yhteensä 446 m²

Lisäksi on henkilökunnan wc ja kolme wc-koppia asiakaskäyttöön.

Nuorisotiloja käyttää päivittäin 30-60 nuorta. Tämä jakaantuu niin, että alakoululaiset ovat 12:30-16 ja 7. luokkalaisista ylöspäin klo 16-20. Nuorten työpajalla käy nuoria sopimusten mukaan 3-10 henkilöä päivässä. Perjantai-illoissa nuorten määrä vaihtelee 30-70 välillä.

Nuorisotilat ovat auki tiistaista torstaihin klo 12:30-20, lisäksi joka toinen perjantai klo 19-23.

Nuorten työpajalla ollaan pääsääntöisesti klo 9-13 arkipäivisin. Tämä riippuu nuorten sopimuksien sisällöstä.

<u>maanantai</u>	<u>tiistai</u>	<u>keskiviikko</u>	<u>torstai</u>	<u>perjantai</u>
------------------	----------------	--------------------	----------------	------------------

nuorten työpaja klo 9-13	nuorten työpaja klo 9-13	nuorten työpaja klo 9-13	nuorten työpaja klo 9-13	nuorten työpaja klo 9-13
	nuorisotilat alakoulu klo 2:30-16	nuorisotilat ala- koulu klo 12:30-16	nuorisotilat ala- koulu klo 12:30- 16	
	nuorisotilat yläkoulu klo 16-20	nuorisotilat ylä- koulu klo 16-20	nuorisotilat ylä- koulu klo 16-20	
				nuorisotilat klo 19-23 (joka toi- nen perjantai)

Käytössä olevat isot tilat (nuorisotila, nuorten työpaja ja ateljee) ovat kokonsa puolesta riittävän tilavia. Toimistotilaa käyttää 4 työntekijää, joten ainakin yhtäaikaisessa käytössä se on ahdas. Ylemmässä kerroksessa olevaa toista toimistoa käytetään lähinnä satunnaisesti asiakastapaamisiin. Keittiötilaa käytetään melko runsaasti ja se on hieman liian ahdas esimerkiksi nuorten kanssa tehtävään kokkailuun. Eteistila, nuorisokahvila ja musakellari toimivat nykyisen kokoisina.

Tilojen käyttöön on liittynyt olosuhdehaittoja (puhtaus, lämpötila, veto).

3.7.3 Tulevaisuuden näkymät

Arvio tilantarpeesta tulevaisuudessa

Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan Mäntyharjun väkiluku vähenee reilut 200 henkilöä seuraavan kymmenen vuoden kuluessa. Työikäisen väestön määrä on myös laskussa, ja vastaavasti eläkeikäisten määrä tulee todennäköisesti kasvamaan. Tästä on seurauksena myös nuorten määrän väheneminen. Kovin radikaali muutos ei kuitenkaan ennusteen mukaan tule olemaan. Nuorisotiloilla riittää siis kävijöitä jatkossakin.

Nuorisotilojen viihtyvyydellä ja sijainnilla on suuri merkitys palvelua käyttävien nuorten määrään. Vaikka Mäntyharjussa nuorten määrä onkin laskussa, saattaa nuorisotilojen suhteellinen kävijämäärä nousta, jolloin nuorisotilojen käyttöaste pysyy samana tai jopa kasvaa. Joka tapauksessa kävijämäärä pysynee useissa kymmenissä. Neliöitä tarvitaan siis jatkossakin, jos paikalla on yhtäaikaisesti 70 nuorta (kävijäennätys syksyltä 2019).

Nuorten työpajalla tehdään hyvin erityyppisiä töitä. Opiskelu, ruoanlaitto, puunkäsittely ja mediatyöskentely ovat esimerkkejä, jotka eivät onnistu samaan aikaan pienessä tilassa, ja tarvitsevat lisäksi erityyppiset puitteet toimiakseen. Nuorten työpajan asiakasmäärä vaihtelee hieman kausiluontoisesti. Tällä hetkellä mikään ei kuitenkaan viittaa siihen, että palvelua käyttävien nuorten määrä olisi laskussa. Vuositasolla nuorten työpajalla on nuorten määrä pysynyt samansuuruisena.

Kenkätehtaan tilat ovat nykyisellään pääsääntöisesti tarkoituksenmukaiset. Tilat mahdollistavat nuorisopalveluiden toimintojen ja palveluiden tuottamisen. Nuorisopalveluiden tuottamat palvelut (nuorisotilat, etsivä nuorisotyö ja nuorten työpaja) sijaitsevat kaikki samassa tilassa Askeleen rakennuksessa. Tästä saadaan huomattava synergiaetu. Palvelun järjestäminen on joustavaa ja tehokasta. Askel sijaitsee fyysisesti keskustan alueella, jolloin nuorten on mahdollista ja helppo saapua paikalle.

Toimintaa ja palveluita pystytään tuottamaan neliömäärältään hieman pienemmissäkin tiloissa, mutta tilojen on oltava tarkoituksenmukaiset.

- Nuorisotila 100-150m²
- Nuorten työpaja 60-100m²
- Nuorisokahvila 40-60m²

MÄNTYHARJUN KUNNAN TILARATKAISUT

TARVESELVITYSOSIO

09.11.2020

- Toimistotilaa 20m²
- Soittokämpä 35-60m²
- Keittiötila 20-40m²
- Lisäksi tarvitaan useampia wc-tiloja (minimissään kolme)
- Askeleella on käytössä ns. ateljee-tila, missä on hyvä toteuttaa esimerkiksi askartelua tai muita kädentaitoja. Vastaavan tapainen tila olisi myös hyvä olla. Sen kokoluokka olisi hyvä olla 60m² tai isompi

4H

4H: lla on kerhotoimintaa Askeleen neljännessä kerroksessa torstai iltapäivisin. Osallistujia on noin 10 henkilöä. Toiminta on usein ruoanlaittoa tai leivontaa. Nuorisopalveluiden käytössä oleva keittiötila on tähän tarkoitukseen liian pieni. Lisäksi iltapäivisin nuorisopalveluilla toimii nuorisokahvila.

4H järjestää leiritoimintaa kaksi kertaa vuodessa. Leirit ovat viikon mittaisia. Myös satunnaisia pajapäiviä on esim. juhlapyhien kynnyksellä.

Leiritoiminnan ja pajapäivien osalta tilojen yhteiskäyttö nuorisopalveluiden kanssa olisi järjestettävissä. Nuorisopalveluiden keittiön pienuuden vuoksi 4H:n toiminta ei onnistu siinä tilassa.

4H:n toiminta on keskittynyt enemmän kenkätehtaan rakennukseen, koska toiminta Kirkonkylällä ja Toivossa ovat loppuneet.

Työllisyyden hoito

Työllisyyden hoito tarvitsee jonkinlaista toimistotilaa, jossa voi myös tavata asiakkaita (Ei tarvitse olla hallinnon kanssa samassa) Yhteiskäyttö pitää selvittää.

Digitalisaation vaikutus toimintaan

Koronaepidemian alkaessa jouduttiin siirtymään digitaaliseen nuorisotyöhön lyhyellä varoitusajalla. Monelta osin toiminta onnistui etänä hyvin. Kuitenkin melko iso osa nuorista jäi tavoittamatta kokonaan. Nuorisotilan ja nuorten työpajan fyysinen läsnäolo huomattiin siis erittäin tärkeäksi. Digitaalisen nuorisotyön mahdollisuudet ovatkin palvelun fyysisen saatavuuden lisänä. Digitaalisen nuorisotyön osuus voi tulevaisuudessa lisääntyä, mutta se ei voi kuitenkaan korvata henkilökohtaisia tapaamisia tai fyysistä paikalla oloa.

Tilojen yhteiskäyttömahdollisuus ja vaihtoehtoiset tilat

Nuorisopalveluiden toiminnassa ja palveluissa tarvittavaa tilaa Mäntyharjun kunnan alueella voisi olla esimerkiksi Kisalassa, kunnantalolla, kirjastolla, päiväkotikiinteistössä, lukiolla, ruokalassa, teletalossa, entisessä kansallispankin talossa. Vaihtoehtoisessa tilassa tärkeää on sen sijainti sekä riittävä neliömäärä ja tilojen muunneltavuus. Tilan sijainnin tulisi olla keskustan alueella, jolloin palveluiden saavutettavuus on hyvä, sillä nuoret saapuvat paikalle pääsääntöisesti jalan tai polkupyörällä. Polkupyörille tarvitaan siis pyörätelineitä ja lisäksi parkkipaikkoja autoille, jotka olisivat henkilökunnan sekä aikuisikäisten asiakkaiden käytössä. Parkkipaikkojen määrällinen tarve on 6-10 paikkaa.

Myös koko nuorisopalveluiden on tärkeä löytyä samasta paikasta. Edellä luetelluissa vaihtoehtoisissa tiloissa olisi neliömäärää riittävästi ja sijainti palvelisi nuorisopalveluita. Huomioon ei otettu tilan muuta käyttöä. Esimerkiksi Mustikkatassun ja Kisalan muu käyttö ei välttämättä mahdollistaisi nuorisopalveluiden yhtäaikaista käyttöä. Vaihtoehtoisessa tilassa olisi hyvä olla vähintään yksi isompi (n100m²) suuruinen tila sekä muita tiloja joita voitaisiin käyttää monipuolisesti mm. opiskeluun, leivontaan, ruoanlaittoon, mediapajaan, askarteluun ja pienimuotoiseen entisöintiin. Lisäksi tulisi olla nuorten soittokämpälle tila. Tämän tilan

pienenä haasteena on sieltä kuuluva kova ääni, mikä on otettava huomioon jos tiloissa on yhtäaikaista muuta käyttöä.

3.7.4 Hankkeen aikaiset väistötilat

Väistötilojen tarve selvitetään valittujen ratkaisuvaihtoehtojen mukaan hankesuunnitteluvaiheessa ja huomioidaan kustannusarvioissa. Tavoitteena nykyisissä tiloissa kenkätehtaalla/ askeleella.

3.8 Yhteisölliset tilat ja kohtaamispaikat

3.8.1 Taustatietoa

Perheiden kohtaamispaikka on toimintaympäristö, jonka toimintaa tuottavat kunta, Essote, järjestöt, seurakunta sekä yksityiset toimijat. Kohtaamispaikka on toiminnallinen osa alueen perheiden palveluverkostoa ja sen toiminta on ammatillisesti koordinoitua ja ohjattua. Toiminta perustuu toimijoiden väliseen sopimukseen, yhteisiin tavoitteisiin ja toimintasuunnitelmaan. Perheiden kohtaamispaikan toiminta on säännöllistä ja siihen voi osallistua ilman ajanvarausta tai ilmoittautumista. Toiminta on myös pääsääntöisesti käyttäjille maksutonta.

3.8.2 Nykytilan kuvaus

Perhekahvilatoiminta erilaisine vierailijoineen ja sisältöineen on tyypillistä kohtaamispaikkojen toimintaa. Tällä hetkellä Mäntyharjussa toimii kaksi perhekahvilaa, toinen nuorisopalvelujen ylläpitämänä Askeleella ja toinen Essoten ja seurakunnan yhteistyönä seurakuntakeskuksella.

Järjestötupa on toiminut muutaman vuoden ajan keskustan "Aravatalon" alakerrassa. Tiloja on käyttänyt vuosittain aktiivisesti keskimäärin 17 yhdistystä. Joidenkin yhdistysten tarpeisiin järjestötupa on kuitenkin liian pieni. Esimerkiksi eläkeläisjärjestöjen tapaamisissa saattaa parhaimmillaan olla useita kymmeniä jäseniä.

Kunta on tarjonnut tilat myös Essoten järjestämälle mielenterveys- ja päihdekuntoutujien päivätoiminnalle (viimeksi järjestötupa) sekä ikäihmisten kohtaamispaikalle, jota ylläpitää Mikkelin settlementti ry (valtion viirastotalo).

3.8.3 Tulevaisuuden näkymät

Mäntyharjun kunnan strategia -päivitysten yhteydessä on mainittu kuntalaisten osallisuutta edistävänä toimena **kirjaston muuttaminen kuntalaisten kohtaamispaikaksi**, "katetuksi toriksi". Kohtaamispaikka-ajattelun mukaiseen toimintaan kirjaston yhteydessä sijaitseva monikäyttöiseksi suunniteltu tila palvelisi hyvin. Tilojen suunnittelussa tulisi ottaa huomioon esteettömyys, äänieristykset ja akustiikka, tilojen muunneltavuus vastaamaan eri käyttäjäryhmien tarpeita jne. "Lukujärjestykseen" perustuvalla toiminnan koordinoimisella samoja tiloja pystyisivät hyödyntämään lukuisat eri käyttäjäryhmät.

Reilu vuosi sitten tehdyn alustavan kohtaamispaikan toimintasuunnitelman mukaan käyttöä yhteisölliselle toimintatilalle olisi aamusta iltaan, pääosin arkipäivisin, mutta ajoittain myös viikonloppuina. Käyttäjämäärät ja toimintaa järjestävien tahojen määrät riippuvat paljon tilojen muunneltavuudesta ja mahdollisuudesta järjestää useita eri toimintoja samanaikaisesti tiloja jakamalla.

AIKA	MAANANTAI	TIISTAI	KESKIVIikko	TORSTAI	PERJANTAI	LAUANTAI	SUNNUNTAI
9-12	NEUVOLA OPEN	KUNTALAISEN AAMUTENTTI (vieraana kunnan johtotiimi)	PERHEKAHVILA	VIOLA	PERHEKAHVILA (vieraana työllisyyskoordinaattori)	MLL-lapsiparkki	
12-15	VARHAISKASVATUKSEN AVOIN RYHMÄ	3.-6. LK PUUHAPARKKI	VARHAISKASVATUKSEN KERHORYHMÄ	3.-6. LK PUUHAPARKKI		TEEMALUENTO: Vanhemman työkalupakki IV	Varaus 12-15 YH-vanhempien brunssi
15-18	Varaus: suljettu ryhmätoiminta lapsille ja nuorille	NUORISO-KAHVILA	VANHEMPIEN KOKKIKERHO	Oppilashuollon avoin vastaanotto	PERHEKAHVILA	Puistotreffit LAPSILLE	
18-21	TEEMA: NÄIN VAHVISTAN LAPSENI TUNNETAITOJA	"Jututtamo" - vertaiskeskusteluryhmä	Varaus 18-20	Huoltajien suljetut ryhmät, valvotut tapaamiset	ILTAKAHVILA TEINIEN VANHEMMILLE		
MUKANA	Varhaiskasvatuk senohjaaja, hyvinvointikoordinaattori	Nuoriso-ohjaaja, terveydenhoitaja, erityisopettaja	Vanhustyön-ohjaaja, 4H, seurakunnan perhetyö, Martat	terveydenhoitaja, koulukuraattori, psykologi (vaihtuva), ADA	MLL, nuorisopalvelut, Viola ry.	MLL, Virkistys	

Kuvassa esimerkki eri tahojen järjestämästä toiminnasta, joka aikataulutetaan lukujärjestyksen avulla 1-3 lähekkäin sijaitsevaan tilaan. Ihanteellinen tilaratkaisu tämän kaltaiselle toiminnalle olisi, yksi isompi, noin 60-80m² tila sekä siihen yhteydessä olevat 2 muuta tilaa, kooltaan 20-40m². Perhekahvilatoiminta, sekä eräät ryhmätoiminnot vaativat perus keittiövarustusta ja wc -tiloissa olisi hyvä olla riittävästi tilaa hoitopöydälle ja invakalusteille. Tiloihin tulee olla esteetön kulku.

3.8.4 Hankkeen aikaiset väistötilat

Väistötiloille ei ole tarvetta. Kaikki käynnissä olevat toiminnot toteutetaan tällä hetkellä hajautetusti eri sijainneissa. Osa toiminnoista mahdollistuu vasta toimintaan soveltuvien tilojen myötä.

3.9 Lukio

3.9.1 Taustatietoa

Lukio on rakennettu vuonna 1955, laajennettu 1988 ja peruskorjattu 2008.

3.9.2 Nykytilan kuvaus

Henkilökunnan määrä on tällä hetkellä 16, oppilaita on 145. Tilojen sijainti on erinomainen ja tilat ovat toimivat. Tällä hetkellä huomattava osuus opiskelijoista tulee Hirvensalmelta, Pertunmaalta, Ristiinasta (Mikkeli) ja Otavasta (Mikkeli).

Rakennuksessa on lukion lisäksi kansalaisopiston tilat, kulttuurisali sekä liikuntasali.

Kulttuurisali on juhla- ja kulttuurikäyttöön tarkoitettu sali, joka palvelee myös viikoittain elokuvateatterina. Kulttuurisali on paikkakunnan ainut Sali, joka on varustettu nousevalla katsomolla. Salin paikkaluku on 209 + 4 pyörätuolipaikkaa. Salista löytyy äänijärjestelmä (Dolby surround 7.1.) ja valojärjestelmä sekä 46 m2 valkokangas. Salissa on 20 kpl FLEXOUND Augmented Audio järjestelmän penkkiä.

Arkisin päiväaikaan tiloja käyttää lukio sekä satunnaiset kokoukset/tilaisuudet. Arki-iltaisain tiloissa järjestetään mm. kansalaisopiston harrasteryhmien harjoituksia sekä erilaisia kokouksia. Viikonloppuisin tila toimii elokuvateatterina. Tilassa järjestetään myös erilaisia konsertteja ja muita kulttuuritapahtumia.

Salin yhteydessä on laaja aulatala, jossa wc-tilat sekä naulakot. Lisäksi aulatilasta löytyy pieni keittiö ja tarjoulupiste.

Salin vieressä on yo-luokkatila. Luokkatilassa ollessa yo- tai muu koe ei kulttuurisalia voi käyttää koska tilojen välissä ei ole äänieristystä.

3.9.3 Tulevaisuuden näkymät

Väestöennusteen perusteella on nähtävissä, että kunnan lukioikäisten opiskelijoiden määrä vähenee. Seuraavan 10 vuoden tarkastelujaksoa ajatellen opiskelijamäärän ratkaisee kuitenkin se, miten Mäntyharjun lukio saa opiskelijoita naapurikunnista. Nykyisestä luokkien käyttöaste ei tipu paljoakaan, jos opiskelijoita on 100 +/- jotakin. Lukiossa on tällä hetkellä suuret perusryhmät suhteessa luokkien kokoon.

Digitalisaatio tulee vaikuttamaan lukion toimintaan tulevaisuudessa jossakin määrin. Ei vaikuta tilojen määrän tarpeeseen.

3.9.4 Hankkeen aikaiset väistötilat

Väistötilojen tarvetta ei ole nähtävissä.

3.10 Yhtenäiskoulu

3.10.1 Taustatietoa

Rakennus on valmistunut vuonna 2011.

3.10.2 Nykytilan kuvaus

Henkilökunnan määrä on tällä hetkellä 70, oppilaita on 517. Tilojen sijainti on erinomainen ja tilat ovat toimivat. Tilojen käyttöön on liittynyt olosuhdehaittoja (puhtaus, melu).

Koulun tilat ovat pääsääntöisesti täynnä klo 8-30-12.30, yläkoulun opetus jatkuu klo 16 asti. Lisäksi iltapäivätoimintaa on klo 16.30 asti.

Lukiolta on väliaikaisesti saatu koululle kolme luokkaa perusopetuksen käyttöön. Yhteiskäytössä (pk+lu) on kolme opetustilaa.

Piha-alueet käsittävät monitoimikentän, hiekkakentän ja asfaltoidun piha-alueen. Viereistä skeittipuistoa käytetään myös välituntitoiminnassa.

Koulutoiminnan keskeytysten aikana koulussa järjestetään kesäleiritoimintaa (2 vko kesäkuussa). Kesäkeskeytyksen aikana tapahtuu koulun perussiivous.

Lisäksi teknisen työn tilat ovat tällä hetkellä vajaakäytöllä (käyttöaste n. 50%). Jotta kansalaisopisto pystyisi hyödyntämään Taitotalon tiloja laajemmin, täytyisi tilan yhteyteen saada riittävät varastotilat ja uudistaa pölynpoisto.

Oppilasmäärän vähentyessä ja opetustilojen käytön vähentyessä Kansalaisopisto voisi siirtää kutomotoiminnan Yhtenäiskouluun.

3.10.3 Tulevaisuuden näkymät

Väestöennusteen 2019 perusteella 7-15-vuotiaiden lasten määrä tulee Mäntyharjulla laskemaan niin, että vuonna 2030 se on n. 330 (nyt 520). Mäntyharjun kunnan kouluverkkoselvityksessä sanotaan: Ennusteen mukaan 10 vuoden kuluttua koulujen yhteenlaskettu oppilasmäärä on yhtä suuri tai pienempi kuin yhtenäiskoulun oppilasmäärä ennen koulujen yhdistämistä. Nykyinen yhtenäiskoulun oppilasmäärä vuosiluokilla 0-6 alittuu lukuvuonna 2027-2028. Ennusteen mukaan tulevan 10 vuoden aikana Mäntyharjun perusopetuksen oppilasmäärä tulee laskemaan 30,4%, joka tarkoittaa 156 oppilasta vähemmän. Kouluverkkoselvityksen opetusryhmätaulukosta näkee, että opetusryhmiä vähenee välillä 2020-2031 10 ryhmää eli 10 luokkatilaa.

Perusopetuksen oppilasmäärän vähentyessä lukion tilojen käyttö vähenee ja peruskoulu mahtuu yhtenäiskoulun rakennukseen.

3.10.4 Hankkeen aikaiset väistötilat

Väistötilojen tarvetta ei ole nähtävissä.

3.11 Päiväkoti Mustikkatassu

3.11.1 Taustatietoa

Rakennus on valmistunut vuonna 2014. Tilojen käyttöön on liittynyt olosuhdehaittana tunkkaista sisäilmaa ja ilmanvaihto-/sisälämpötilavaihtelut. Tiloissa on tarvetta huoltoon.

Tilojen sijainti on erinomainen ja tilat ovat varhaiskasvatustoimintaan suunnitellut. Sijoituksessa on otettu huomioon lasten turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä esim. liikenne, melu, ilman epäpuhtaudet, ja vesistöjen läheisyys. Tilat ovat toimivat ja vastaavat toiminnan tarpeita. Tilat ovat esteettömät ja soveltuvat erityislasten tarpeisiin soveltuvuin osin.

Varhaiskasvatuslaissa (540/2018) määritellään tilojen vaatimuksia seuraavasti: "Varhaiskasvatuksen ryhmät tulee muodostaa ja tilojen suunnittelu ja käyttö järjestää siten, että varhaiskasvatukselle säädetyt tavoitteet voidaan saavuttaa (§34). Päiväkodin yhdessä ryhmässä saa olla yhtä aikaa läsnä enintään kolmea hoito- ja kasvatustehtävissä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia (§35)." Lisäksi uuden lain §10 määrittelee tiloista: "Varhaiskasvatusympäristön on oltava kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen lapsen ikä ja kehitys huomioon ottaen... Toimitilojen ja toimintavälineiden on oltava asianmukaisia ja niissä on huomioitava esteettömyys."

Tilojen mitoituksen lähtökohtana on lasten määrä. Lasten tiloissa tulee olla hyötypinta-alaa 4-10m²/lapsi. Henkilöstö tarvitsee sosiaaliset tilat, kokous- ja toimistotilat. Valtioneuvoston asetuksessa varhaiskasvatuksesta (753/2018) määritellään suhdelukusäänös henkilöstö- ja lapsimäärän suhteelle. Neljää alle 3-vuotiasta lasta ja seitsemää yli 3-vuotiasta kohden pitää olla yksi ammatillisen kelpoisuuden omaava kasvatushenkilö (§1). Lisäksi ryhmässä ovat ryhmäavustajat. Vuorohoito lisää henkilöstön tarvetta.

3.11.2 Nykytilan kuvaus

Henkilökunnan määrä on tällä hetkellä 24, lapsia palvelujen piirissä on 120. Lisäksi päiväkodissa työskentelee ruokapalvelujen työntekijä ja osa-aikainen siistijä. Varhaiskasvatusjohtajan toimisto sijaitsee päiväkotirakennuksessa.

Päiväkotini Mustikkatassun piha-alueet on suunniteltu lasten monipuoliseen liikkumiseen ja ne on aidattu. Pihat on pääsääntöisesti asfaltoitu. Pihalla lapsille on oltava suojaa sateelta, uv-säteilyltä ja liialta lämmöltä. Pihasta tulee löytyä leikkivälineitä, jotka ovat turvallisuus- ja kemikaaliviraston (STUKES) standardien mukaisia. Isojen pihassa on mm. kiipeilyyn ja hiekkaleikkiin soveltuvat alueet sekä pieni metsänomainen alue. Alle 3-vuotiaiden pihassa on leikkivälineiden ja hiekkalaatikon lisäksi pallopeleihin soveltuva hiekkakenttä, joka on kaikkien lasten käytettävissä. Pihat ovat aktiivisessa varhaiskasvatuksen käytössä klo 8.15-17 ja lisäksi vuorohoidon käytössä klo 18-20 ja viikonloppuisin klo 8.30-20.

Piha-alueen ulkopuolella on parkkialueet huoltajille sekä henkilöstölle.

Rakennuksessa on tilat kuudelle päiväkotiryhmälle sekä kaikille yhteinen ruokasali, liikuntasali ja askartelu-huone. Lisäksi rakennuksessa on väestönsuoja, henkilöstön pukutilat, jakelukeittiö sekä toimisto- ja neuvottelutilat. Toimisto- ja neuvottelutilat tulee olla luottamuksellisten tietojen käsittelyä varten asianmukaiset.

Varhaiskasvatuksessa on tarve arkistoinnille, jota ei ole järjestetty arkistomääräysten mukaisesti.

Toiminta suunnitellaan siten, että ahtautta tilojen käytössä ei tule. Esimerkiksi kahden ryhmän tiiviisti yhteen rakennettujen tilojen käytetään siten, että osa ryhmien lapsista siirtyy aamiaisen jälkeen suoraan ulos ja osalla ryhmällä on tilaa jakautua pienryhmyöskentelyyn.

Alle 3-vuotiaille soveltuvia tiloja ovat päiväkotirakennuksen toisessa päädyssä olevat ryhmätilat (2), lepo-huoneet (2) sekä ryhmien väliin sijoittuva yhteinen pienryhmätila. Lisäksi lasten perushoitoon soveltuvat wc-tilat (2), joissa toisessa on lapsille mitoitettuja wc-kalusteita ja erillinen vaippaikäisten pesuallas ja hoitotaso. Eteistilat ja vaatehuoltoon tarkoitettut tilat ovat ryhmien yhteiset. Eteistiloissa säilytetään lasten henkilökohtaisia tavaroita.

Mukula-Muksu Suvun tilat on suunniteltu 12:lle alle 3-vuotiaalle lapselle. Tilojen suunnitteluvaiheessa on otettu huomioon alle 3-vuotiaiden lasten määrän pienentyminen siten, että Touhu-Toukka Tiimin tilat mahdollistavat isomman lapsiryhmän (21 lasta) tai perhepäivähoidon varahoitolasten sijoittamisen tiloihin.

Alle 3-vuotiaat ruokailevat omissa ryhmissään, joihin aamiaisen, lounas ja välipala viedään ruokakärryillä jakelukeittiöstä.

Em. tilat ovat aktiivisessa varhaiskasvatuskäytössä klo 6.30-17.00.

Pienten päädyssä oleva kaikkien yhteiseen käyttöön tarkoitettua askartelutilaa käytetään myös vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä mm. palaveritilana.

3-5 -vuotiaiden käyttöön suunnitellut tilat, Kelpo-Keiju Klaani ja Sammalisto Seurue, ovat pitkänomaisessa rakennuksessa kauempana heille tarkoitetuista eteistiloista. Eteistilat ja vaatehuoltoon osoitetut tilat ovat yhteiset. Ryhmillä on käytössään ryhmätilat (2), lepo-huoneet (2) sekä yhteinen pienryhmätila. Ryhmien yhteyteen jäävää käytävää käytetään myös leikki- ja lukutilana. Ryhmätilat on mitoitettu 2*21 lapselle.

Em. tilat ovat aktiivisessa varhaiskasvatuskäytössä klo 6.30-17.00.

Konsti-Korento Koplan ja Mahti-Hiiri Piirin tilat noudattavat samaa linjaa kuin muiden ryhmien eli kaksi ryhmätilaa, kaksi lepo-huonetta ja yksi yhteinen pienryhmätila. Pienryhmätilaa käyttää myös varhaiskasvatuksen

erityisopettaja sekä mahdolliset vierailevat erityistyöntekijät. Eteistilassa olevia tiloja käytetään luku- ja oleskelutiloina. Lisäksi lasten perushoitoon soveltuvat wc-tilat (2), joissa toisessa on lapsille mitoitettuja wc-kalusteita, suihku ja erillinen vaippaikäisten pesuallas ja hoitotaso. Ulkoeteistilat ja vaatehuoltoon tarkoitettut tilat ovat ryhmien yhteiset. Kaikissa eteistiloissa säilytetään lasten henkilökohtaisia tavaroita. Ryhmätilat on mitoitettu 2*21 lapselle.

Lapsiryhmien vaihtuvuus näkyy näissä tiloissa eniten. Tiloissa toimivat 4-5 -vuotiaiden päiväryhmät sekä koko talon lapsia koskeva vuoroahoito. Vuoroahoitoa annetaan iltahoitona klo 18-22 ja ympärivuorokautisena hoitona klo 22-06 sekä viikonloppuisin. Aamulla ennen klo 6.30 tulevat lapset kokoontuvat näihin tiloihin keskitetysti riippumatta kotiryhmästä. Lisäksi tiloissa on myös esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen kuuluvia lapsia, joilla hoidontarve on aikaisin aamulla, iltahoitoa tai viikonloppuhoitoa ja koulujen loma-aikoina. Esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus toteutetaan tällä hetkellä Yhtenäiskoulun esiopetuspäädysssä ma-pe klo 7.45-16.30.

Em. tilat ovat aktiivisessa varhaiskasvatuskäytössä tarpeen mukaan 24/7.

Päiväkodin jumppasalia käyttää ulkopuolisina käyttäjinä Mäntyharjun Virkistys 1 ilta/viikko ja henkilökunnan taukotilaa ja jumppasalia Mikkelin seudun Omaishoitajat ja Läheiset ry:n Selviytyjät -hanke 1 ilta/kuukausi.

3.11.3 Tulevaisuuden näkymät

Suomessa 2010 ja 2018 välillä syntyneiden määrä on pienentynyt noin viidenneksen ja syntyvyys on laskussa. Mäntyharjulla:

- Vuonna 2020 syntyneitä ennustetaan olevan 16
- Vuonna 2025 syntyneitä arvioidaan olevan noin 20-30
- Vuonna 2030 syntyneitä arvioidaan olevan noin 20-30

Lapsimäärä on arvioitu olevan laskevassa suunnassa, mutta edelleen kunnan varhaiskasvatuspalveluissa tulee olemaan lapsia ja vuorohoidon tarve (klo 06-18 ja viikonloppuisin) on kasvussa. Kunnassa on vain yksi yksikkö, johon pääsääntöisesti kaikki varhaiskasvatusta (ml. vuoroahoito) tarvitsevat lapset sijoittuvat. Myös erityisen tuen tarve ja erilaiset tukitoimet varhaiskasvatuksessa ovat lisääntyneet, jotka voidaan toteuttaa vain päiväkodissa.

Varhaiskasvatuspalveluiden tarpeeseen vaikuttaa kulloinenkin työllisyystilanne.

Perhepäivähoito palvelumuotona muuttuu tulevaisuudessa ja päiväkotit Mustikkatassu on entistä tiiviimmin yhteistyössä perhepäivähoidon kanssa. Päiväkotit Mustikkatassu on pääsääntöisesti perhepäivähoidon varahoitopaikka.

Mäntyharjun kunnan varhaiskasvatuspalvelun asiakasmäärät voivat nousta kuntien välisen yhteistyön myötä. Mäntyharjun rajalla olevista asuinalueista/kylistä (esim. Suomenniemi) on ollut lapsia Mäntyharjulla varhaiskasvatuksessa, vaikka perhe on kirjoilla toisessa kunnassa. Ostopalvelussa on ollut lapsia mm. Hirvensalmelta, Puumalasta, Mikkelistä. Varhaiskasvatustalot velvoittaa tekemään ostopalvelua. Kuntien välistä yhteistyötä on tarve tiivistää myös esim. jouluna ja juhannuksena järjestettävässä vuorohoidossa.

Yleistä huomiota:

Varhaiskasvatus tulee säilymään lakisääteisenä palveluna. Valtioneuvoston tavoitteena on varhaiskasvatuksen mahdollistaminen kaikille lapsille tasapuolisesti. Sitä käytetään myös keinona työllisyyden parantamiseen. Subjektiviivinen oikeus vaikuttaa varhaiskasvatuksen järjestämiseen siten, että lapset voivat osallistua

kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen, vaikka huoltaja on kotona esim. työttömyyden, hoitovapaan tmv. syyn vuoksi.

Varhaiskasvatuksen merkitys on muuttunut siten, että on tärkeää huomioida ns. sosiaalipoliittinen vs. koulutuksellinen näkökulma. Varhaiskasvatuksen päätarkoitus ei ole enää mahdollistaa huoltajien työssäkäynti vaan se, että lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen, oppimiseen ja vertaisryhmään. Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää ja tämä tulee näkymään tulevaisuudessa aina vain vahvemmin.

Tilojen käyttöön vaikuttavat tulevaisuudessa myös ns. kuntapoliittiset päätökset. Mäntyharjun kunta on maksanut alle 3-vuotiaasta lapsesta kuntalisää, jos huoltaja jää kotiin hoitamaan lasta. Jos kuntalisä lakkautetaan, voidaan arvioida, että varhaiskasvatukseen hakeutuu lapsia paljon enemmän kuin tällä hetkellä. Esimerkiksi nyt kuntalisän vuoksi kotoa päiväkotiin voisi tulla noin 24 lasta (tilanne 25.8.kuntalisän osalta).

Tulevaisuudessa tilatarveselvityksessä tulee huomioida myös seuraavat asiat; valtioneuvoston tavoite kaksivuotisesta esiopetuksesta ja avoin varhaiskasvatustoiminta. Kaksivuotinen esiopetus lisää osallistumisasetta, jos ensimmäisestäkin vuodesta (5-vuotiaat) tulee lakisääteinen. Avoin varhaiskasvatus ja perhekahvila-toiminta voidaan suunnitella päiväkotiin, jos lasten määrä tipahtaa rajusti.

3.11.4 Hankkeen aikaiset väistötilat

Väistötilojen tarvetta ei ole nähtävissä.

3.12 Tekniset palvelut

3.12.1 Taustatietoa

Rakennusvalvonta ja tekninen toimisto sijaitsevat nykyisin kunnantalolla. Teknisiin palveluihin kuuluvat lisäksi tekninen tuotantoyksikkö, vesihuolto, liikuntapalvelut sekä ruokapalvelut.

3.12.2 Nykytilan kuvaus

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonta käsittää rakennustarkastajan ja palvelusihteerin. Lisäksi rakennusvalvonnassa on tehtäviä, joiden resurssia tarkastellaan loppuvuoden 2020 aikana. Lisätehtäviin on laskettava mahdollisena lisäresursina toimistotyöntekijä teknisen toimialan tilantarpeeseen. Rakennustarkastajalla on virkatehtäviin pakollista oman auton käyttöä ja autopaikan tarvetta työpaikan välittömässä läheisyydessä.

Rakennustarkastaja tuuraa teknistä johtajaa poissaoloissa.

Rakennusvalvonnan asiakaspalvelu on avoinna osan aikaa viikosta ja rakennustarkastajalla on yhden iltapäivän ajan (tiistai ip) soittoaika asiakkaille.

Tekninen toimisto

Tekninen toimisto muodostuu uuden päällikkö ja toimistotyöntekijä organisaation osalta seuraavasti:

- tekninen johtaja
- palvelupäällikkö
- palvelusihteerin
- kiinteistökehityspäällikkö
- paikkatietokäsittelijä

- ylläpitopäällikkö

Tekninen toimisto työskentelee nykyisin perinteisessä oman toimistohuoneen työympäristössä ja nykyiset tilat ovat kunnantalolla. Uudessa tilaratkaisussa tulisi hakea uutta työnteonmallia, mutta huomioitava teknisen toimialan yhteistyömuotoja päivittäisessä työssä sekä osaltaan asiakaspalvelua.

Asiakaspalvelu tapahtuu omissa työhuoneissa satunnaisesti. Teknisen johtajan huoneessa pidetään sektori-palaverit sekä viikoittaiset ylläpitopalaverit.

Teletalo

Teletalolle on rakennettu tilapäinen rakennusvalvonnan arkistovarasto (40 m²) ja toimistopäätyä on peruskorjattu sisätiloiltaan (35 m² ja 23 m² toimistohuoneet sekä wc-tila). Osa rakennuksesta on tyhjillään.

Tiloja käyttää tällä hetkellä ainoastaan setlementti. Olosuhdehaittana tilojen käyttöön on liittynyt tunkkaista sisäilmaa. Rakennus odottaa peruskorjaus ja perusparannushanketta.

Tekninen tuotantoyksikkö

Teknisen tuotantoyksikön tilat ovat tällä hetkellä Askeleen kenkätehtaalla. Tilat ovat varastomaisia eikä niissä ole määräysten mukaisia sosiaalityloja. Tilojen kunto on heikko eivätkä ne tue tuotantoyksikön toimintaa. Kaavaluonnoksen mukaan Kenkätehtaan alikulkutunneli Kurkisalmeen tulee myös saada avattua, joten tekninen tukikohta tulee siirtää pian Kenkätehtaalta pois.

Vesihuolto

Vesihuollon organisaatio sisältää 2,5 työntekijää (yksi osa-aikainen) ja vesihuoltomestari. Vesihuollolla on sosiaalitylat ja taukotila jätevedenpuhdistamon toimistorakennuksessa. Vesihuoltomestari työskentelee kunnantalolla teknisen toimiston tiloissa. Vesihuoltomestari työskentelee pääasiassa kunnantalolla sekä osittain operatiivisessa työssä kentällä oman organisaation kanssa, mutta päivittäistä yhteistyötä rakennusvalvonnan, paikkatiedon, ylläpidon sekä palvelusihteerin kanssa. Vesihuoltomestari ja tekninen johtaja käyvät säännöllistä yhteydenpitoa.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluissa on liikuntapaikkamestari ja kaksi työntekijää. Nykyiset työtilat ja sosiaalitylat ovat urheilukentän huoltorakennuksessa. Alustavasti liikuntapaikkamestarin uusi työpiste on Kisala urheiluhallin työtiloissa (4h huone). Lisäksi liikuntapalveluille osoitetaan vuosittain 0-4 tukityöllistettyä kahden vakituisen työntekijän lisäksi. Uusia sosiaalityloja ei ole osoitettu toistaiseksi työntekijöille eikä tukityöllistetyille.

3.12.3 Tulevaisuuden näkymät

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvontaa on mahdollista ja tulee kehittää myös digitaalisaation avulla. Mäntyharjun kunnassa on käytössä lupapiste.fi palvelu rakennuslupien ja sähköisen arkistoinnin osalta. Vanhoja aineistoja ei ole siirretty digitaaliseen muotoon ja ns. arkistointivelkaa on syntynyt vuosien varrella. Digitoinnilla olisi mahdollista tehostaa kiinteistökohtaisien tietojen löytymisellä lupapiste.fi palvelusta, eikä perinteisillä arkistonoudoilla jne. Myös asiakaskysymyksiin vastaaminen olisi tehokkaampaa sähköisen tiedon hallinnalla.

Rakennusvalvonnassa on jatkossakin tehtävä asiakaspalvelua, mutta asiakaspalvelutila on mahdollista tuottaa yhteiskäyttöisissä tiloissa tietoteknisillä valmiuksilla huomioiden asiakaspalvelupisteen turvallisuus.

Myös kuntarajojen ylittävää yhteistyötä tehdään tulevaisuudessa ja työpistevaraus on mahdollinen tietoteknisillä ratkaisuilla yhteiskäyttötiloissa.

Arkiston ja rakennusvalvonnan työpisteiden sekä asiakaspalvelupisteen tulee olla käytännöllisistä syistä lähekkäin.

Tekninen toimisto

Teknisen toimialan asiakaspalvelu voi tapahtua yhteisissä asiakaspalvelupisteissä riittäväillä tietoteknisillä ratkaisuilla, iso näyttö ja videoyhteydet, neuvottelumahdollisuudet jne. eri kokoisissa tiloissa. Sisäiset palaverit voisivat tapahtua vastaavissa tiloissa esim. ryhmäneuvottelutilat. Myös ns. tiimipalaverit voisivat olla pienryhmätiloissa.

Teknisellä toimistolla on tarvetta suurkuvatulostukselle erillisessä tulostushuoneessa kaavoitustehtävien ja kunnan muiden palvelujen / ilmoitusten osalta esimerkiksi elokuva- ym. ilmoitukset.

Tekninen johtaja työskentelee pääasiassa palvelupäällikön kanssa ja tarpeen mukaan eri osapuolten kanssa. Myös johtotiimityöskentely on viikoittaista. Neuvottelutilojen ja asiakastapaamisten tilojen tarve on jatkuva.

Palvelupäällikkö työskentelee pääasiassa teknisen johtajan ja palvelusihteerin sekä osaltaan rakennusvalvonnan kanssa.

Kiinteistökehityspäällikkö työskentelee pääasiassa paikkatietokäsittelijän ja palvelupäällikön, teknisen johtajan kanssa. Kiinteistökehityspäällikön tehtävissä on paljon asiakastapaamisia ja konsulttien tapaamisia. Osaltaan videoneuvotteluilla tapaamisia vähennetään tulevaisuudessa.

Ylläpitopäällikkö työskentelee pääasiassa teknisen johtajan ja palvelupäällikön kanssa, mutta osaltaan myös kiinteistön hoidon työnjohtajan sekä eri palvelutuottajien kanssa. Palvelusihteerin hoitaa ylläpitopäällikön ja kiinteistökehityspäällikön laskutustehtäviä/seurantaa. Ylläpitopäällikön työtila on mahdollista sijoittaa esimerkiksi teknisen tuotantoyksikön eli operatiivisen toiminnan yhteyteen, mutta organisaation kehitystyön vuoksi on tarkoituksen mukaista työpiste löytyä teknisestä toimistosta.

Organisaatiossa on tarvetta ryhmäneuvottelutiloille sisäisissä palavereissa ja digitaalisten ratkaisujen kehittämistä, uusien työnteontapojen opettelua.

Tekninen tuotantoyksikkö

Tuotantoyksikön väestä muodostuva tekninen tukikohta sijaitsee kenkätehtaalla.

Teknisen tuotantoyksikön siirtoa Teletalolle on suunniteltu, mutta investointimäärärahat eivät ole riittäneet. Tekninen tuotantoyksikkö sisältää kiinteistönhoidon työnjohtajan lisäksi 7 ammattityöntekijää. Työntekijät tarvitsevat sosiaalityötilat (M/N) ja taukotilat. Työnjohtaja tarvitsee työpisteen ja tuotantoyksikölle on suunniteltu rakennusautomaatiovalvomo- ratkaisuksi mobiilista käyttöä, jossa kuitenkin rakennusautomaatiossa on pääkäyttö tietokone työpisteeseen sijoitettuna. Huoltokirjojen kehittäminen on käytössä ja tulee varautua työntekijöiden huoltotoimenpiteiden kirjauspaikkaan, mikäli mobiilikäyttö ei kaikkien työntekijöiden osalta toteudu. Työpiste kirjauksille ym. olisi hyvä olla. Teletalolla on tarkoitus varastoida työkalut, varusteet sekä pihakatoksessa työkoneet. Parannussuunnitelmia on lämpöisille huoltotiloille ja piha-alueen infralle, joiden tarvetta vielä selvitetään lisää.

Teletalolle on tiloja remontoimalla mahdollista sijoittaa jossakin määrin uusia toimintoja osana kunnan kokonaistilaratkaisua.

Vesihuolto

Vesihuoltomestarin työpiste tulisi sijoittaa teknisen toimiston tilojen yhteyteen kuten ylläpitöpäällikön työpiste. Vesihuoltomestarilla on valvomotoiminnot 24/7 saatavilla työpisteestä/ siirrettävästä työpisteestä.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluiden sosiaali- ja taukotilat tulisi sijoittaa tuotantoyksikön yhteyteen. Myös liikuntapaikkamestarin työtilan sijoitusta tulee tarkastella, kun tiedetään kuka vastaa liikuntapaikkojen varausjärjestelmistä sekä liikuntapalvelujen päivystämisestä. Henkilö tulee sivistystoimelta.

Autopaikat ja muut tilat

Tekniselle henkilöstölle tulee varata oman auton paikka, joka on maksullinen, mikäli ottaa lämmitystolpan käyttöön. Myös sähköauton latauspistemäärä tulisi selvittää tulevaisuuden tarpeiden mukaan, lakiesitystä valmistellaan ja alustava määrä voisi olla 10 % autopaikkojen kokonaismäärästä. Direktiivi koskee koko tilaratkaisua. Yhtäaikaista asiakaspaikkoja keskimäärin 5 autopaikkaa ja lähialueelle muuta pysäköintialuetta.

Polkupyörän säilytystilat ja vaatteiden vaihtotilat, pukukaappitilat olisivat osalle henkilöstöä pakollisia.

Operatiivinen toiminta eli tuotantoyksikkö, liikuntapalvelut ja mahdollisesti esimiestoiminta on mahdollista sijoittaa samoihin tiloihin. Asia vaatii linjausta hankesuunnitteluvaiheen tilaratkaisumallien pohjalta. Operatiivisen toiminnan tiloissa tulee huomioida tarkoituksen mukaiset toimistotilaratkaisut.

Tulostus-/ skannaus, toimistotarviketilat, ryhmätyötilat, neuvottelutilat, hiljaisen työ/puheentilat uuden työympäristön mukaan olisivat tervetulleita, mutta osittain tarvitaan perinteistä ”koppikonttoria” esim. palvelupäällikön tehtävissä tai palvelusihteerin tehtävissä, jossa keskitytään laskutukseen sekä kirjauksiin.

3.12.4 Hankkeen aikaiset väistötilat

Väistötilojen tarve selvitetään valittujen ratkaisuvaihtoehtojen mukaan hankesuunnitteluvaiheessa ja huomioidaan kustannusarvioissa.

Teknisen toimen on mahdollista toimia nykyisissä tiloissa siihen saakka, kun uudet tilaratkaisut valmistuvat. Mahdollisissa sisäilmaoireiluissa tulee varautua mahdollisiin väistötilatarkaisuihin esimerkiksi teletalon toimistotiloissa (rakennettu 2020) tai esimerkiksi Kalliorinteen tyhjentyvillä tiloilla. On mahdollista vuokrata myös väliaikaista väistötilaa, jonka tarve tulee olla kunnan kokonaistarpeen mukainen ratkaisu.

3.13 Ruokapalvelut

3.13.1 Taustatietoa

Ruokapalvelut ovat osa teknisiä palveluita.

Mäntyharjun sekä Pertunmaan kuntia koskeva erillinen ruokapalveluselvitys on tehty (Inspira 24.1.2020). Tarveselvitystä tilatarpeelle taikka tuotantolaitteistolle ei tuolloin tehty.

Ruokapalveluselvityksen mukaisesti ruokahuoltotoiminnan haasteita ovat mm. seuraavat:

- Ateriasuoritteiden määrä laskee
- Merkittävä ulosmyynnin osuus ja palveluiden uudelleen järjestämispaineet
- Henkilöstöön liittyvät haasteet
- Nykytilojen ja -laitteiden uusimistarve

- Teknologiahaasteet; investoinnin tarve / resurssien puute
- Ruokatuotantomenetelmien muutos / koulutuksen puute
- Kuntatalouden epävarmuus, taloudellisten resurssien niukkuus ja yleinen kustannusten nousupaine

Ruokapalvelujen tuottamismahdollisuuksiin vaikuttaa myös sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutos.

3.13.2 Nykytilan kuvaus

Mäntyharjun kunta toteuttaa kaiken yksiköidensä tarvitseman ruokahuollon oman valmistuksensa kautta. Lisäksi kunnan ruokapalvelut tuottaa ruokapalvelut myös Etelä-Savon sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymälle (Essote), Kotikaari ry:lle ja Vaalijalan kuntayhtymälle. Ulosmyynnin osuus on n. 50 %. Ruokapalvelut toimii teknisen toimen alla.

Tuotantokeittiöt sijaitsevat nykyisin kirjasto-ruokala-rakennuksessa (n. 510 m²) sekä terveyskeskuksessa (n. 400 m²). Tuotantokeittiöiden valmistama annosmäärä on n. 1000-1300 annosta / päivä. Nykyiset tuotantokeittiöt ovat vanhoja tiloiltaan ja laitteiltaan, joten ne vaativat mittavaa peruskorjausta. Jakelukeittiö sijaitsee päiväkotimustikkatassussa.

Kirjasto-ruokala-rakennuksessa sijaitsevan kouluruokalan pinta-ala on n. 300 m². Terveyskeskuksessa sijaitsee kunnan ja terveyskeskuksen henkilökunnan yhteinen henkilöstöravintola 65 m².

Kouluterveydenhoito ja kuraattorin huoneet sijaitsevat kouluruokalan aulatilojen yhteydessä. Ruokalatilaa käytetään väistötilana ryhmätilaisuuksissa ja siellä järjestetään muutamia isoja kahvitilaisuuksia / messuja vuoden aikana myös ulkopuolisten toimijoiden toimesta.

Mäntyharjun ruokapalvelut toimii kahden tuotantokeittiön mallilla. Huhmarin keittiö valmistaa ateriat hoivayksiköihin ja varhaiskasvatukseen ja koulun ravintolan keittiö perusopetukseen ja lukioon. Mustikkatassun päiväkodissa on kokoaikainen ruokapalveluiden työntekijä. Esimiehenä toimii ruoka- ja puhtaustalouden päällikkö.

Huhmarin keittiö

Huhmarin keittiö tuottaa ateriat:

- Mustikkatassun päiväkodille (80 aamupalaa, 100 – 120 lounasta ja 100 välipalaa/arkisin). Kuljetukset lähtevät klo 7.15 ja klo 10.20. Puhtaat tarjoiluastiat tulevat klo 16.15.
- Hyvinvointikeskuksen kuntoutusosastolle (74 aterial/vrk) Aamiainen on n. klo 7.30, lounas klo 11.30, päiväkahvi klo 14, päivällinen klo 16.30 ja iltapala n. klo 19.00.
- Mikkelin Kotikaari ry:n Mäntypuiston palvelutalolle (91 aterial/vrk) Aamiainen kuljetetaan klo 7.15, lounas klo 10.40 ja päivällinen klo 16.15.
- Ruskahovin palvelukeskukselle (193 aterial/vrk) ja päivätoiminta (27 aterial/arkisin) Aamiainen toimitetaan klo 7.15, lounas klo 10.40 ja päivällinen klo 16.15
- Vaalijalan kuntayhtymän Savosetin toimipisteeseen (22 aterial/ark.) Lounas toimitetaan klo 10.40 ja puhtaat astiat tulevat paluukuormassa klo 16.15.
- Henkilökunnan ruokailu (Huhmarin ravintola) (12 aterial/ark.) Asiakkaat ovat sekä kunnan että Essoten työntekijöitä. Ruoka on tarjolla klo 11.00 – 12.45.

Keittiön toiminta-aika on arkipäivisin ympäri vuoden klo 6.15 – 18.30 ja viikonloppuisin klo 7.30 – 18.30. (Huhmarin keittiössä työskentelee päivittäin aamukokki klo 6.15 – 14.15, iltakokki klo 10.45 – 18.30 ja

ns. 9-vuoro klo 9.00 – 16.45, viikonloppuisin aamukokki klo 7.30 – 14.15 ja iltakokki klo 12 – 18.30. Arkena työskentelee lisäksi dieetikokki klo 6.15 – 14.15 ja salaattivuoro klo 7.00 – 14.49, jonka isona tehtävänä on astioiden koneellinen pesu. Ysivuoro hoitaa tiskaamisen lisäksi viikkosiivoukset, tavarantasaannoton ja -lähettämisen sekä pakkaamisen. Ennen koronaa viikonloput hoidettiin kahdella työntekijällä ja pidemmällä työvuoroilla, mutta tiskausmäärien lisääntyessä lisättiin 9-vuoro helpottamaan työtaakkaa.)

Huhmarissa työskentelee tällä hetkellä 6 kokkia, dieetikokki ja yksi kokki-palveluvastaava. Ruoka- ja puhtaustalvapäällikön työhuone sijaitsee keittiön välittömässä läheisyydessä hyvinvointikeskuksen tiloissa. Kokki-palveluvastaavalla on oma työhuone.

Ruoka valmistetaan, kuljetetaan ja tarjoillaan kuumana. Aamu-, väli- ja iltapalatarvikkeet pakataan lounas- ja päivälliskuormiin elintarvikkeina.

Astianpesu suoritetaan tunnelikoneella, johon ladotaan astiat käsin koreihin. Lounasaikaan likaisessa päässä työskentelee yksi henkilö ja puhtaassa päässä toinen.

Dieettikeittäjälle on järjestelty oma erillinen työpiste omine helloineen ja uuneineen.

Valmiit ruuat laitetaan odottamaan lämpökaappeihin pakkaamista lämpölaatikoihin. Kylmät elintarvikkeet pakataan eteisessä kärkeä apuna käyttäen kuljetuslaatikoihin ja laatikot laitetaan kärrien päälle maitokylmiöön odottamaan kuljetusta. Samaan kylmiöön laitetaan jäähtymään jälkiruuat, salaattit yms. vaunujen päälle. Lisää ahtautta aiheuttavat saapuvat maito- ja lihakuormat, jotka myös säilytetään samassa kylmiössä.

Keittiöstä puuttuvat asialliset kylmäsäilytys- ja pakkaamistilat. Tämän vuoksi kylmävalmistusmenetelmiä ei voida hyödyntää.

Pakastehuoneessa on ongelmana jatkuvat lämpötilaongelmat.

Vanhimmat uunit ja padat ovat 1990 luvulta. Nämä ovat jo käyttöikänsä päässä.

Keittiöllä on oma pesuaine yms. varasto n. 10 m² ja lisäksi tarvitaan toinen varasto papereille yms. joita jaetaan muihin kunnan yksikköihin, ns. välivarasto, jotta se välivarasto ei ole hyvinvointikeskuksen käytävä.

Koulun ravintolan keittiö

Koulun ravintolan keittiö valmistaa lounasateriat yhtenäiskoulun 515 oppilaalle, 70 henkilökuntaan kuuluvalla, 140 lukion opiskelijalle, 10 - 15 kansalaisopiston, lukion sekä Essoten henkilökunnalle. Lisäksi tänä vuonna koulun ravintolassa tarjoillaan iltapäiväkerholaisten välipala 70 oppilaalle.

Lounas on tarjolla klo 10.20 – 12.50 ja välipala klo 13.30 – 14.45.

Koulun ravintolan toiminta-aika klo 7.00 – 16.00, koulujen loma-aikana ei ole toimintaa.

Koulun ravintolassa työskentelee yksi palveluvastaava, dieetikokki, 2 kokkia, 1,2 ruokapalvelutyöntekijää. Toinen ravitsemistyöntekijä on ns. yhdistelmätyöntekijä ja hän hoitaa 0,3 htv kunnan sisäisiä siivouksia. Työntekijät työskentelevät klo 7.00 – 14.39 ja osa-aikainen ravitsemistyöntekijä klo 13.00 – 17.00.

Ruoka valmistetaan ja tarjoillaan välittömästi valmistuksen jälkeen. Kylmävalmistusmenetelmiä ei voida käyttää puutteellisten jäähdytys- ja kylmäsäilytystilojen vuoksi. Osa kylmäsäilytystiloista on poistettu käytöstä viallisina. Astiat pestään tunnelikoneella, jossa on manuaalinen korisyöttö. klo 10 – 14.00 välisenä aikana vaatii kaksi henkilöä. Tiskaaminen on fyysisesti hyvin raskasta – kaikissa keittiöissä.

Koulun ravintolasta puuttuu asianmukaiset erilliset astiavarasto ja kuiva-ainevarasto.

Koulun ravintolan keittiön yhteydessä on 230 paikkainen ruokasali. Ruokailijat käyvät salissa ns. kolmessa aallossa. Salissa on yksi kaksipuoleinen linjasto ja erillinen ns. dieettilinjasto., joka palvelee lähinnä pienen salin käyttäjiä. Virallisia astianpalautuspisteitä on yksi, mikä on todettu riittämättömiksi. Tämän vuoksi on perustettu kaksi kärry-pöytä -palautuspistettä, jotka työllistävät astioiden karräämisen vuoksi ylimääräisesti. Tila on jaettu kahteen osaan, isoon ja pieneen saliin. Ison salin ongelmana on melu, koska tilassa ei ole riittävästi äänieristysmateriaaleja. Pöydät ovat ahtaasti pitkissä riveissä ja kulkeminen salissa on haastavaa. Tämän vuoksi käytetään tarjottimia, jotta samalla kertaan voidaan kuljettaa kaikki mahdollinen ruokailupaikalle. Tarjottimien poistaminen vähentäisi tuntuvasti tiskaamista ja siitä aiheutuvia kuluja.

Ruokasalia käyttää tällä hetkellä väistötilana satunaisia kertoja vuodessa eri teatteriryhmät silloin, kun kulttuurisali on varattuna toisaalle. Ennen joulua siellä pidetään yleensä naisten messut ja vuoden varrella pienempiä kokoontumisia on satunnaisesti.

Salia ennen on eteinen, jossa on 4 wc:tä sekä 4 käsienpesupistettä. Tämä määrä on riittämätön ruokailijamäärään nähden.

Mustikkatassun keittiö (jakelukeittiö)

Mustikkatassun keittiössä työskentelee 1 ruokapalvelutyöntekijä klo 7.15 – 14.54 välisenä aikana. kaikkina arkipäivinä. Työntekijä laittaa tarjolle Huhmarin keittiöstä tulevan aamupuuron ja muut aamupala- tarvikkeet, tiskaa astiat, laittaa lounaan tarjolle, tiskaa astiat, laittaa välipalan tarjolle ja tiskaa astiat siivoten lopuksi keittiön. Mustikkatassun keittiön yhteydessä on ruokasali, jossa osa lapsista ruokailee ottaen ruokansa jakelulinjastosta ja palauttaen astiat astianpalautuslinjaston kautta tiskiin. Kahdelle ryhmälle ruoka menee hoitoyksiköön ruokakärreillä.

Keittiössä on vain pieni johdeuuni ja hella, ja tästä johtuen tiloja ei ole suunniteltu valmistuskeittiöksi. Astianpesuysyksissä on erilliset, kupumalliset esipesu ja vars. pesuysyköt. Viikonloppuisin ruuanvalmistus (lämmitys) ja astiahuolto suoritetaan hoitajien toimesta.

Muut jakelukeittiöt

Essoten alaisuudessa, kunnan kiinteistössä, on Ruskahovin palvelukeskuksen keittiö, joka pääasiassa toimii päivätoiminnan yhteydessä. Keittiössä on useita jääkaappeja, jonne koko talon maidot tulevat suoraan toimittajalta. Keittiösää tiskataan päivätoiminnasta aiheutuneet likaiset astiat. Ruoka toimitetaan lämpö- ja kylmälaatikoissa Ruskahoviin päivittäin kolme kertaa.

Hyvinvointikeskuksen kuntoutusosastolla on pieni jakelukeittiö. Kuntoutusosaston astiat tiskataan kolme kertaa päivässä Huhmarin keittiössä ja ne kuljetetaan astiakärreillä paikasta toiseen. Ruoka kuljetetaan osastolle ruokakärreissä tarjoiluastioissa ja hoitajat annostelevat ruoat asiakkailleen.

Vaalijalan kuntayhtymän Savosetin toimipisteeseen kuljetetaan ruoka kerran päivässä. He tiskaavat omassa jakelukeittiössään ruokailuastiansa ja Huhmarin tarjoiluastiat, jotka kuljetetaan kerran päivässä takaisin Huhmarin keittiöön puhtaina. Astioiden tiskaaminen on osa kuntouttavaa työtoimintaa.

3.13.3 Tulevaisuuden näkymät

Ruokapalveluselvityksen mukaisesti ruokahuoltotoiminnan uudelleen järjestelyn tavoitteena on saavuttaa säästöjä sekä toiminnallisia hyötyjä. Tähän tavoitteeseen pääsemiseksi on tarkoituksen mukaista yhdistää

nykyiset kaksi tuotantokeittiötä yhdeksi tuotantokeittiöksi, josta tuotetaan ruokahuoltopalvelut myös muualle. Uuden keittiön sijoituspaikan tulee lähtökohtaisesti olla suurten volyymien yhteydessä koulukeskuskella. Tilaratkaisussa tulee huomioida kiinteä varavoima, joka turvaa ruokahuollon myös mahdollisten sähkökatkojen aikana.

Terveyskeskuksen keittiö peruskorjataan jakelukeittiöksi Essotelle/ vuokralaiselle (ei ole kunnan toimintaa). Mäntyharjun kunnan jakelukeittiöt toimivat jatkossa Päiväkoti Mustikkatassussa. Ruskahovi on Essotella vuokralla ja siellä ei ole kunnan toimintaa.

Tulevaisuuden toimintamalli

Tulevaisuudessa vaihtoehtoja toimia on pääperiaatteessa kaksi: Tuottaa vain kunnan toiminnan vaatimat ateriat, tai tuottaa myös ulos myytäviä ateriapalveluja.

a) tuotetaan palvelut ainoastaan kouluille ja päiväkodille kunnan omana toimintana. Tällöin rakennetaan huomattavasti nykyistä pienempi keittiö. Toiminta-aika painottuu tällöin koulujen toiminta-ajan mukaan. Loma-aikoina hoidettaisiin ainoastaan päiväkodin ateriat.

b) ostetaan ruokapalvelut ostopalveluna, jolloin ei tarvitse rakentaa keittiötä ollenkaan

c) ostetaan ruokapalvelut ostopalveluna ja tarjotaan palveluntuottajalle uudet keittiötilat vuokralla

d) tuotetaan edelleen ateriat eri hoivayksiköille sekä muille yksityisille tahoille ja muutetaan toimintatapaa niin, että pystymme osallistumaan kilpailutukseen. Tällöin on esim. mahdollista tarjota toimijalle vuokralla uudet tuotantotilat heidän käyttöönsä. Tällöin tarvitsemme keittiön, jonka kapasiteetti on n. 1000 – 1500 aterialla. Pertunmaan kanssa tehtävä yhteistyö ei ole edelleenkään poissuljettu, kuten myös muiden lähikuntien (Mikkelin Ristiina, Hirvensalmi, yms.). Keittiötilat voidaan vuokrata palveluntuottajalle.

Tulevaisuuden keittiössä digitalisaatiolla on suuri merkitys. Tämän vuoksi toiminnanohjausjärjestelmän hankkiminen on uuden keittiön arkipäivää. Tähän tarvitaan koulutusta ja resursseja. Tällä hetkellä on käytössä Jamix, vain ruokalistasuunnittelussa ja reseptiikassa. Sen laajamittainen hyödyntäminen olisi jatkossa ensiarvoisen tärkeää / tai uuden hankkiminen.

Keittiösuunnittelun lähtökohta

Tässä tarveselvityksessä lähdetään siitä lähtökohdista käsin, että keittiössä pystytään tuottamaan tulevaisuudessa 1000– 1500 aterialla päivässä. Tässä kohtaa huomio myös valmiuslain edellyttämiin tehtäviin kunnan ruokahuoltoon liittyen, esim. laaja maahantulo, poikkeusolot yms.

Yhden tuotantokeittiön mallissa säästetään henkilöresursseja 4-5 htv ja luontainen poistuma voidaan hoitaa eläköitymisen kautta (viiden vuoden päästä 5 htv). Oppilasmäärät vähenevät sekä kouluissa (vuonna 2030 yhtenäiskoulun ennustettu oppilasmäärä 330 oppilasta) sekä syntyvyyden vähenemisen myötä myös Mustikkatassun päiväkodissa. Sama kehitys on odotettavissa myös ympäristökunnissa. Nämä mahdollistavat ulkoisen myynnin lisäämisen tarvittaessa nykyisillä tuotantomäärillä.

Mäntypuisto on yksityinen toimija, jonka ei tarvitse välttämättä kilpailuttaa ruokapalvelujaan. Tällä hetkellä he ovat halukkaita jatkamaan yhteistyötä. Sen sijaan Essotella on edessään kilpailutus lähivuosina, joten tämä seikka lisää tuotantomäärien epävarmuutta.

Tällä hetkellä emme tiedä, mikä on hyvinvointikeskuksen kuntoutusosaston tilanne muutaman vuoden päästä, saatikka 10 vuoden päästä. Kun keittiöt yhdistyvät, on hyvinvointikeskukseen jätettävä ns. jakelu-keittiö joko pelkästään vuodensaoston tarpeita varten tai sitten lisäksi hyvinvointikeskuksen henkilökunta-ruokalan tarpeisiin. Tämä tarkoittaa astianpesumahdollisuutta, ruokailu- ja tarjoilutilaa, kylmäsäilytystilaa sekä tavaranvastaanottotilaa ja mahdollisia sosiaalisia tiloja. Tilat voisivat olla kuntoutusosastolla. Tällöin ruoka kuljetettaisiin laatikoissa tuotantokeittiöstä kuntoutusosastolle – samalla tavoin kuin Ruskahovi toimii tällä hetkellä. Välttämättä hyvinvointikeskuksessa ei olisi erillistä ruokasalia, vaan henkilökunta voisi käydä ruokailemassa toisessa kiinteistössä tai tilata ruuan tuotantokeittiöstä yms.

Iltapäiväkerhon oppilaat nauttivat välipalansa uudessa ruokasalissa – ei koululla. Tai, jos iltapäiväkerhon toiminta siirtyy joskus Mustikkatassuun, niin silloin siellä. Mustikkatassu jää edelleen jakelukeittiöksi, (väh. 5 vuotta) eikä sitä nyt ole tarkoituksenmukaista muuttaa esim. cook Chill-keittiöksi, jossa kuljetettu raaka ja kylmä ruoka kypsennetään tarjoiluvalmiiksi Tämä vaihtoehto voisi tulla kysymykseen lapsimäärän puoliintuessa. Toimintamalli vaatisi silti keittiössä runsaasti muutostöitä, vähentäisi tosin kuljetustarvetta.

Uuden ruokasalin ja keittiön tilantarpeet

Ruokailutila voisi olla eri moduuleihin jaettava, jolloin melua päästäisiin vähentämään. Pienempiä moduleita voisi järjestöt vuokrata omaan toimintaansa kokoontumistilana. Lisäksi moduleita voisi yhdistää tarvittaessa isommaksi tilaksi, joka palvelisi laajemmin kuntalaisia erilaisena kokoontumistilana, jos esim. Kino/kulttuurisali on varattuna. Tila voisi olla se ns. kunnan olohuone kirjaston yhteydessä. Isossa tilassa voisi pitää yhteinäiskoulun juhlia, koska tällä hetkellä isoja juhlatilaa ei ole. Tähän asiaan uusi Kisala antaa ratkaisun kylläkin. Samassa yhteydessä voisi olla kirjasto, asiointipiste, kunnantalo ja henkilöstölle, miksei kirjastossa ja kunnantalolla asioiville kahvila tms. Oppilaiden lisäksi tilassa olisi kunnan henkilöstöruokala. Asiointipisteen yhteyteen voisi laittaa ns. suoramyyntipisteen Reko-hengessä. Samaan ruokailutilaan voisi järjestää erilaisia vaihtuvia näyttelyitä, jolloin taide tulisi lähemmäksi oppilaita. Keittiön toimiessa viikonloppuisin, tila olisi myös varattavissa viikonloppuisin kuntalaisten käyttöön.

Tulevaisuuden keittiössä tulisi olla riittävät ruuan jäädytys- ja kylmäsäilytystilat sekä kylmäpakkaustilat. Ruokakuljetusten logistiikka tulisi kulkea keittiössä niin, että risteävää liikennettä ei syntyisi ja asiakkaita palautuvat astiakuljetukset siirtyisivät vaivattomasti tiskiinkin. Oppilaiden astianpalautus tulisi järjestää niin, että keittiöhenkilökunnalle jäisi mahdollisimman vähän käsityötä. Tiskirobotiikan käyttöä tulisi miettiä. Tämän hetkinen konekanta on niin vanhaa, että vanhoja koneita ei uuteen tulla siirtämään, vaan suunnittelu niiden osalta lähtee nollasta.

Toiminnassa pystytään tulevaisuudessa hyödyntämään kylmävalmistusmenetelmiä ja tasoittamaan työmäärää ruuhka-ajoilta. Tämä tarvitsee selkeästi enemmän kylmäsäilytystilaa.

Tulevaisuuden keittiössä on mahdollista, että myös miehiä on kokkeina, joten heille täytyy suunnitella oma pukeutumistila siten, että tilassa voi olla muitakin väliaikaisia toimintoja. Vielä eivät naiset ja miehet mahdu samaan pukukoppiin.

Hyvinvointikeskuksen kuntoutusosaston astiahuolto tarvitsee osa-aikaisen työntekijän joko osastolle tai siten vanhan keittiön tilalle rakennettavaan jakelukeittiöön, etenkin, jos hyvinvointikeskuksen henkilökunta-ruokailu toteutetaan jatkossakin ko. talossa.

Toisaalta osassa Essoten yksiköissä laitoshuoltajat huolehtivat osastonsa astiahuollosta, jos siihen on olemassa riittävät koneet ja laitteet. Näin ei kuntoutusosastolla nyt ole ja astiat tiskautetaan Huhmarissa tällä hetkellä.

Yhden keittiön mallissa logistiikka kulkisi vastaavasti kun nykyäänkin jakeluautoilla asiakaspisteisiin. Lisänä tulisi hyvinvointikeskuksen kuntoutusosasto ja muut talon mahdolliset toiminnot.

Uuden keittiön yhteyteen työpiste palveluvastaavalle ja ruoka- ja puhtauspalveluesimiehelle työhuone, ei työpiste.

Autopaikkoja väh. 8 hengelle

3.13.4 Hankkeen aikaiset väistötilat

Väistötilojen tarve selvitetään valittujen ratkaisuvaihtoehtojen mukaan hankesuunnitteluvaiheessa ja huomioidaan kustannusarvioissa.

Huhmarin keittiö pystyy toimimaan hankkeen ajan normaalisti, mutta siellä ei pystytä valmistamaan koulun ravintolan lounasaterioita laitekapasiteetin riittämättömyyden vuoksi. Tämän vuoksi koulun ravintolan keittiön toiminta tulee siirtää väistötiloihin, jos rakennus peruskorjataan tai uudisrakennus rakennetaan samalla paikalle. Vastaavia keittiötiloja ei kunnassa ole, joten siirrettävät ratkaisut voisivat olla vaihtoehto.

Jos uudisrakennus rakennetaan eri kohtaan, mutta kuitenkin koulukeskuksen yhteyteen, mikä on ensisijaisen tärkeää, voi keittiö toimia kenties entisellään hankkeen ajan.

Keittiön yhteydessä toimiva ruokasali tarvitaan vähintään samalla paikkaluvulla (230), koska jo tällä hetkellä lukujärjestys ja asiakasmäärä tuottavat ahtautta ruokailun yhteydessä. Ruoka-aikaa ei voida nykyisestä enää pidentää. Ruoka voidaan kuljettaa eri paikkaan, esim. vanhaan kisalaan, mutta tällöin pienten oppilaiden ruokailuun käveleminen tulee liian raskaaksi. Yhtenäiskoulun jumppasali voisi toimia ruokasalina, mutta tällöin astiahuolto tulee järjestää konttiratkaisuna koulun viereen ja ko. sali on poissa urheilukäytöstä. Tämä aiheuttaa myös sen, että ruuanvalmistuspaikka tarvitsee oman astiahuoltoyksikkönsä. Myös Huhmarin yhteyteen voitaisiin rakentaa ns. lisäosa, jonne sijoitettaisiin kylmätiloja ja ruuanvalmistuslaitteita.

Jos Huhmarin kuntoutusosaston keittiötila muutetaan heidän toimintaansa käyväksi, tarvitsee ko. ajan ruokailuun riittävät toiminnot (ruuanjakelu/ruokasalitoiminnot) väistötilat. Ruokien jakelu lautasille, aamupala, päiväkahvi ja iltapala laitetaan tällä hetkellä tarjolla osastolla. Huhmarissa voidaan hoitaa edelleen astianpesutoiminta. Kun taas Huhmarin keittiölle paras ajankohta muutostöille on kesäaika, jolloin Huhmarin keittiö voi toimia nykyisissä kouluruokalan keittiön tiloissa. Väistötiloissa on oltava pakastehuone, nykyinen määrä kylmiöitä ja ruuanvalmistusvälineitä, sekä nykyisen kokoinen astianpesuyksikkö.

3.14 Muut tilat

3.14.1 Taustatietoa

Alun perin lääkäreiden asuinrakennukseksi vuonna 1968 rakennetun Kalliorinteen yläkerta (n. 220 m²). Essote ilmoittanut tilojen tarpeettomuudesta syyskuussa ja irtisanoutuminen on tulossa 12kk irtisanoutumisaikana. Tilat toimivat toistaiseksi Korona varautumisen tilavarauksena.

Terveyskeskuksen alakerrassa sijaitseva autotalli on irtisanottu Essotelta ja tyhjillään.

3.14.2 Nykytilan kuvaus

Tilamuutokset vanhusten ryhmäkodiksi (6 palveluasuntoa) ja osittainen peruskorjaus on tehty vuonna 1998. Rakennuksessa ei ole korjaustarvetta. Ryhmäkoti toimii rakennuksen yläkerrassa. Kellarikerroksessa sijaitseva ns. normaali vuokra-asunto on nykyisin tyhjillään.

3.14.3 Tulevaisuuden näkymät

Rakennuksen vuokraustarve poistuu 12kk kuluessa Essotelta, joten tilojen jatkokäyttö on selvitettävä osana kunnan kokonaistilaratkaisua.

4 RAKENNUSPAIKKA / NYKYINEN KIINTEISTÖ

4.1 Perustiedot kiinteistöstä ja järjestelmäkuvaukset huoltokirjasta

Kirjasto-Ruokala

- Kiinteistötunnus 507-413-60-3
- Osoite: Lääkärinkuja 2, 52700 Mäntyharju
- Kiinteistön pinta-ala 1837 brm²

Lukio

- Kiinteistötunnus 507-413-23-0
- Osoite: Kompantie 22, 52700 Mäntyharju
- Kiinteistön pinta-ala 3552 brm²

Yhtenäiskoulu

- Kiinteistötunnus 507-413-42-42
- Osoite: Sairaalandie 4 (Koulutie 22), 52700 Mäntyharju
- Kiinteistön pinta-ala 4693 brm² (=4164 brm² + taitotalo 529 brm²)

Päiväkoti Mustikkatassu

- Rakennus sijaitsee kiinteistöillä 507-413-60-4 ja 507-413-21-241
- Osoite: Teletie 8, 52700 Mäntyharju
- Kiinteistön pinta-ala 1613 brm²

Teletalo (tekninen tukikohta)

- Kiinteistötunnus 507-413-12-65
- Osoite: Koulutie 11, 52700 Mäntyharju
- Kiinteistön pinta-ala n. 745 brm²

Liikuntahalli Kisala

- Kiinteistötunnus 507-413-12-377
- Osoite: Kyttäläntie 21, 52700 Mäntyharju
- Kiinteistön pinta-ala 2364 m² laajennus, vanha osa 1428 m² muodostavat yhden n.3792 m² rakennuksen

Askeleen kiinteistö (entinen kenkätehdas)

- Rakennus sijaitsee kiinteistöillä 507-413-14-2 ja 507-413-14-3
- Osoite: Pyhävedentie 20, 52700 Mäntyharju
- Kiinteistön pinta-ala 7347 kem²

Kalliorinne

- Kiinteistötunnus 507-413-91-0

MÄNTYHARJUN KUNNAN TILARATKAISUT

TARVESELVITYSOSIO

09.11.2020

- Osoite: Sairaalan tie 3, 52700 Mäntyharju
- Koko terveystieteiden kiinteistön pinta-ala 5580 kem²

Kunnantalo

- Kiinteistötunnus 507-413-7-338, 507-413-7-336
- Osoite: Asematie 3
- Kiinteistön pinta-ala 3745 kem²

Valtion virastotalo

- Kiinteistötunnus 507-413-37-3 ja 507-413-42-66
- Osoite: Pyhävedentie 4 kiinteistö on 507-413-37-3 ja Koulutie 8 507-413-42-66

4.2 Kaavatilanne**Kirjasto-Ruokala**

- Kuntakeskuksen ja Pyhäveden alueen osayleiskaava vuodelta 2008
 - o kaavamerkintä PY (julkisten palvelujen ja hallinnon alue)
- Kirkonkylän rakennuskaavan muutos vuodelta 1985
 - o kaavamerkintä Y (yleisten rakennusten korttelialue)
 - o kerrosluku 2
 - o tonttitehokkuus e=0,40 -> rakennusoikeus 2804 m²
- Lukujen perusteella rakennusoikeutta hyvin jäljellä. Kerrosalaan lukemattoman tilan osuus epäselvä, mutta tonttitehokkuuden puitteissa mahdollista kerrosalaan lukematonta tilaa pystyy muutamaamaan kerrosalaan luettavaksi tilaksi ja silti rakennusoikeutta jää hyvin jäljelle

Lukio

- Kuntakeskuksen ja Pyhäveden alueen osayleiskaava vuodelta 2008
 - o kaavamerkintä PY (julkisten palvelujen ja hallinnon alue)
- Rakennuskaavan muutos vuodelta 1992
 - o kaavamerkintä YO (opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue)
 - o kerrosluku 2
 - o tonttitehokkuus e=0,30 -> rakennusoikeus 5811 m²
- Lukujen perusteella rakennusoikeutta hyvin jäljellä. Kerrosalaan lukematonta tilaa lukujen valossa paljon, mutta tonttitehokkuuden puitteissa tilaa pystyy muutamaamaan kerrosalaan luettavaksi tilaksi ja silti rakennusoikeutta jäisi jäljelle.

Yhtenäiskoulu

- Kuntakeskuksen ja Pyhäveden alueen osayleiskaava vuodelta 2008
 - o kaavamerkintä PY (julkisten palvelujen ja hallinnon alue)
- Asemanseudun rakennuskaava vuodelta 1977
 - o kaavamerkintä YO (opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue)
 - o kerrosluku 2
 - o tonttitehokkuus e=0,30 -> rakennusoikeus 11079 m²

- Rakennusoikeutta reilusti jäljellä kehittämiseenkin. Yleiskaava vastaa asemakaavaa, vaikka asemakaavan merkintä vanhahtava. Asemakaava ajan tasalla muilta osin, paitsi sairaalantien risteyksessä olevan vanhan opettajan asuntolan osalta. Asuinrakennus ei enää käytännössä liity koulutyöhön. Touhulan purkaminen: liikenneyhteydet uuden päiväkodin alueelle järjesteltävä uudelleen, kaavallinen tarkastelu todennäköisesti tarpeen.

Päiväkoti Mustikkatassu

- Kuntakeskuksen ja Pyhävedenalueen osayleiskaava vuodelta 2008
 - o kaavamerkintä PY (julkisten palvelujen ja hallinnon alue)
- Asemanseudun rakennuskaava vuodelta 1977
 - o kaavamerkintä YS (sosiaalista toimintaa palvelevien rakennusten korttelialue)
 - o kerrosluku 2
 - o tonttitehokkuus $e=0,30$ -> rakennusoikeus 3046 m²
- Rakennusoikeutta reilusti jäljellä kehittämiseenkin. Yleiskaava vastaa asemakaavaa, vaikka asemakaavan merkintä vanhahtava. Asemakaava ajan tasalla.

Teletalo (tekninen tukikohta)

- Kuntakeskuksen ja Pyhävedenalueen osayleiskaava vuodelta 2008
 - o kaavamerkintä AL (asuin-, liike- ja toimistorakennusten alue)
- Kirkonkylän asemakaavan muutos 1985
 - o kaavamerkintä Y (yleisten rakennusten korttelialue)
 - o kerrosluku 2
 - o tonttitehokkuus $e=0,40$ -> rakennusoikeus 2680 m²
- Rakennusoikeutta reilusti jäljellä, mutta asemakaavan ja yleiskaavan tavoitteet erilaiset. Yleiskaava antaa mahdollisuuden asuin- ja liikerakentamiseen, mutta vaatii asemakaavan muuttamisen. Asemakaavan muutos kestää noin 1-1,5 vuotta vireille tulosta. Kustannukset arviolta noin 4000 - 6000e yksittäisenä muutoksena, jos asemakaavan tavoitteet yleiskaavan mukaiset. Jos kohteita useampi, kohdekohtaiset kustannukset pienemmät. Jos tarkoitus on jatkaa yleisten rakennusten korttelialueena, ei kaavamuutosta tarvita. Yleiskaavan muutos voi olla jossakin vaiheessa tarpeen, mutta toisaalta siinä tapauksessa asemakaava on ajan tasalla.

Liikuntahalli Kisala

- Kuntakeskuksen ja Pyhävedenalueen osayleiskaava vuodelta 2008
 - o kaavamerkintä VU (urheilu- ja virkistyspalvelujen alue)
- Urheilukeskuksen rakennuskaavan muutos vuodelta 1990
 - o kaavamerkintä YU (urheilutoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue)
 - o kerrosluku 2

Askeleen kiinteistö (entinen kenkätehdas)

- Kuntakeskuksen ja Pyhävedenalueen osayleiskaava vuodelta 2008
 - o kaavamerkintä AL/s (asuin-, liike- ja toimistorakennusten alue/alue, jolla ympäristö säilytetään)
- Aseman seudun rakennuskaavan muutos 1985
 - o kaavamerkintä TY (ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomien teollisuusrakennusten korttelialue)
 - o kerrosluku 2, osin 4

- tonttitehokkuus $e=0,60$ -> rakennusoikeus 14106 m²
- Asemakaavoitus vireillä, jossa Kurkilahden ympäristön kokonaisuutta pyritään kehittämään. Arvioitu kesto: valmistuu alkuvuoden 2021 aikana. Kenkätehtaan kiinteistökokonaisuudesta esitetään säästettäväksi ns. vanha osa. Monipuolinen asuin-, liike- ja toimistorakentamisen alue, jolle saa sijoittua ympäristöä häiritsemätöntä pienimuotoista teollisuustoimintaa.

Kalliorinne

- Kuntakeskuksen ja Pyhävedenalueen osayleiskaava vuodelta 2008
 - kaavamerkintä PY (julkisten palvelujen ja hallinnon alue)
- Asemanseudun rakennuskaava vuodelta 1977
 - kaavamerkintä YS (sosiaalista toimintaa palvelevien rakennusten korttelialue)
 - kerrosluku 2
- tonttitehokkuus $e=0,30$ -> rakennusoikeus 8337 m²
- Lukujen perusteella rakennusoikeutta hyvin jäljellä. Kerrosalaan lukematonta tilaa lukujen valossa paljon, mutta tonttitehokkuuden puitteissa tilaa pystyy muutamaaan kerrosalaan luettavaksi tilaksi ja silti rakennusoikeutta jäisi jäljelle. Yleiskaava vastaa asemakaavaa, vaikka asemakaavan merkintä vanhahvata. Asemakaava tältä osin ajan tasalla. Palvelukodin ja terveysaseman välinen tonttialueen raja vaatisi kuitenkin selkeyttämistä tulevaisuudessa.

Kunnantalo

- Asemakaavoitus vireillä, jossa Kurkilahden ympäristön kokonaisuutta pyritään kehittämään. Arvioitu kesto: valmistuu alkuvuoden 2021 aikana. Asemakaavoituksessa tavoitteena on esittää aluetta asuin- ja liikerakentamisen alueeksi, mutta sillä voisi edelleen tarvittaessa sijaita myös julkisia palveluja. Asemakaavoituksen tavoitteena on nostaa myös alueen korttelitehokkuutta 0,5 -> 0,8, jolloin alueen kokonaisvaltainen kehittäminen mahdollistuu.

4.3 Pysäköinti, liikennealueet ja -yhteydet

Kaikki tarkasteltavana olevat kiinteistöt ovat liikenteellisesti hyvin saavutettavissa.

Pysäköintipaikkoja on tällä hetkellä seuraavasti:

- Kirjasto-Ruokala, 17 kpl
 - invapaikkoja 1 kpl, parkkipaikkoja 13 kpl, parkkipaikalla 1 sähkötolppa
 - kirjaston takana on kirjastohenkilökunnalle tarkoitettu parkkialue jossa parkkipaikkoja 3 kpl ja lämmityspistoke kirjaston seinässä kahdelle autolle.
- Lukio, ei tiedossa
- Yhtenäiskoulu, ei tiedossa
- Päiväkoti Mustikkatassu
 - 15 pysäköintipaikkaa henkilökunnalle, joista 10 kpl on varustettu lämmitystolpalla
 - 10 pysäköintipaikkaa asiakkaille, lisäksi saattoliikenteen pysäköintipaikat 4 kpl kadun varressa
- Kalliorinne, 4-5 kpl
- Teletalo, ei määritelty

- Liikuntahalli Kisala, lukumäärä ei tiedossa
- Askeleen kiinteistö
 - o Askeleella parkkipaikkoja sisäpihalla 20 kpl, sivuseinän luona 4kpl ja takapihalla järven puolella 6 kpl. Inva- paikkoja ei ole erikseen merkitty.
 - o Takapihalla sijaitsevat paikat ovat "aikuisten" työpajan käytössä. Sisäpihan parkkipaikkoja käytetään nuorisopalveluiden lisäksi ulkopuoliset toimijat, 4H, Kansalaisopiston kutomo ja työpaja henkilökunta.
 - o Kaikki tarvitsevat myös asiakaspaikkoja.

4.4 Rasitteet

Tiedossa ei ole rasitteita.

4.5 Liittymät

Kaikissa tarkasteltavana olevissa rakennuksissa Teletaloa lukuun ottamatta on kaukolämpö-, vesi- ja viemäri- sekä sähköliittymät. Teletalossa lämmönlähteenä on öljy.

4.6 Perustamisolosuhteet ja tehdyt pohjatutkimukset

Tarvittavat selvitykset tehdään valittujen ratkaisuvaihtoehtojen mukaan suunnitteluvaiheessa.

4.7 PIMA- tutkimus

Tarvittavat selvitykset tehdään valittujen ratkaisuvaihtoehtojen mukaan suunnitteluvaiheessa.

4.8 Kiinteistön riskikartoitus

Tarvittavat selvitykset tehdään valittujen ratkaisuvaihtoehtojen mukaan suunnitteluvaiheessa.

5 NYKYINEN RAKENNUS

5.1 Perustiedot

Kirjasto-Ruokala

- Ruokala on valmistunut vuonna 1978 ja kirjasto vuonna 1984
- Kokonaisala 1 837 brm²
- Kerrosala 1 713 kem² (ruokala 766, kirjasto)
- Tilavuus 8 594 m³
- Energiatehokkuusluokka E

Lukio

- Rakennus on valmistunut vuonna 1955, laajennus vuonna 1986 (kulttuurisali) ja peruskorjaus / laajennus vuonna 2008
- Kokonaisala 3 552 brm²
- Kerrosala 2895 kem²

MÄNTYHARJUN KUNNAN TILARATKAISUT

TARVESELVITYSOSIO

09.11.2020

- Tilavuus 16 922 m³
- Energiatehokkuusluokka D
- Hissi, automaattinen paloilmajärjestelmä

Yhtenäiskoulu

- Rakennus on valmistunut vuonna 2011
- Kokonaisala 4164 brm² (koulu) + 529 brm² Taitotalo (tekninen työ)
- Kerrosala 5187 kem²
- Tilavuus 20 180 m³ (koulu) + 2390 m³ Taitotalo (tekninen työ)
- Energiatehokkuusluokka D
- Inva-nostin, automaattinen paloilmajärjestelmä

Päiväkoti Mustikkatassu

- Rakennus on valmistunut vuonna 2014
- Kokonaisala 1 613 brm² (päiväkoti 1 564, kylmät varastot 49)
- Kerrosala 1 517 kem² (päiväkoti 1 468, kylmät varastot 49)
- Huoneistoala 1 366 hum²
- Tilavuus 6 200 m³ (päiväkoti) + 150 m³ (kylmät varastot)
- Energiatehokkuusluokka C
- Automaattinen paloilmajärjestelmä, hybridi-lämmitysjärjestelmä (kaukolämmön lisäksi ilma-vesi-lämpöpumppu)

Teletalo

- Rakennus on valmistunut 1970-luvun alussa, laajennus myöhemmin
- Kerrosala 855 kem²

Liikuntahalli Kisala

- Rakennus on valmistunut vuonna 1995, laajennus vuonna 2020
- Kokonaisala 1804 brm²
- Tilavuus 12 500 m³
- Energiatehokkuusluokka vanha osa F

Askeleen kiinteistö (entinen kenkätehdas)

- Vanhin osa on valmistunut 1953. Tätä osaa on myöhemmin korotettu 4-kerroksiseksi rakentamalla ylimmäksi toimisto- ja edustustilat. Rakennusta on laajennettu 1969, 1979 ja 1984.
- Kerrosala 7347 kem²

Kalliorinne

- Rakennus on valmistunut vuonna 1968, osittainen peruskorjaus vuonna 1998. On korjattu pääosin 2016 terveyskeskuksen peruskorjauksen yhteydessä. Alakertaa ei ole korjattu.
- Kokonaisala 430 brm²
- Tilavuus 1100 m³

5.2 Rakennus- ja kulttuurihistorialliset arvot, suojeluluokka, rakennushistoriaselvitys

Kunnantalo

Kunnantalo on inventoitu osana Etelä-Savon modernin rakennusperinnön rakennusinventointia (ELY- keskus, 2015).

Arvioinnin mukaan Mäntyharjun kunnantalo sijaitsee keskeisellä paikalla kunnan keskustassa, Kurkilammen rannalla, ja on asemakylän keskeisiä rakennuksia. Massoittelultaan melko raskas rakennus istuu ympäristöönsä hyvin. Kunnantalo on valmistunut vuonna 1966 ja siihen ei ole tehty suuria muutoksia julkisivuihin, joten se on säilyttänyt 1960- luvulle tyypilliset piirteet hyvin (mm. pääjulkisivun levyypinta, alumiinipäälystetyt pylväät, symmetrisesti kulkevat porraskaiteet ja betoniseinän aukotukset jne.). Myös sisätiloissa on useita alkuperäisiä yksityiskohtia etenkin rakennuksen julkisissa tiloissa (mm. lasitiili-ikkunoita, koristeellisia muovimattoja, huonekaluja). Etelänpuolella on ensimmäisen kerroksen kohdalla betonikansi, jonka alle jää parkkitilaa ja joka yhdistää kunnantalon vastapäiseen liikekerrostaloon. Rakennusaikanaan kyseinen rakenne oli harvinainen Etelä-Savossa.

Kohteella on rakennushistoriallisia, historiallisia ja maisemallisia arvoja. Mäntyharjun kunnantalo sijaitsee Asemakylän liikekeskustan reunalla, keskusväylien risteyskohtaan rajautuvassa korttelissa. Kunnantalo toimii maisemallisena kiinnekohtana Kurkilahtea ympäröivässä taajamamaisemassa. Alun perin virasto- ja liikerakennukseksi suunniteltu moderni kivitalo valmistui 1966. Suunnittelijoina olivat arkkitehdit Atte Valtiala ja Leo Tenhunen. Monitasokeskuksena toteutettu hallinto- ja liikekortteli on heijastuma 60-luvun keskustasuunnittelusta ja aikaa leimanneesta kaupungistumisesta. Kohteen arkkitehtuuri edustaa aikakauden rationalistista modernismia, mutta arkkitehtoninen eheys on heikentynyt 1990-luvulla tehdyissä julkisivumuutoksissa. Sisätiloissakin tapahtuneet muutokset niin materiaalimaailman kuin tilajaon osalta ovat olleet kohtalaisen mittavia.

Askeleen kiinteistö

Askeleen kiinteistö on osayleiskaavassa merkitty osittain alueeksi, jolla ympäristö säilytetään.

Rakennuksella on rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja, paikallisesti merkittävä. Kenkätehdas sijaitsee Pyhäveden Kurkilahden (ns. Asemanlammen) vastakkaisella rannalla kuin rautatieasema. Vanhin, punatiilinen osa on valmistunut 1953. Se on 3-kerroksinen teräsbetonirunkoinen, kerroskorkeuden ollessa hiukan yli 3 metriä. Tätä osaa on myöhemmin korotettu 4-kerroksiseksi rakentamalla ylimmäksi toimisto- ja edustustilat. Ne eroavat muusta rakennuksesta julkisivumateriaaliltaan sekä ikkunatyypiltään. Rakennusta on laajennettu myös sivulle päin kolmessa osassa: 1969, 1979 sekä viimeisin osa 1984. Tehdasalueeseen kuuluu lisäksi yksikerroksinen puurakennus, 2 –kerroksinen asuinrakennus sekä 1970-luvulla rakennettu tehtaan johtajan asunto niemellä, Pyhäveden rannassa.

Muut rakennukset

Tarvittavat selvitykset tehdään valittujen ratkaisuvaihtoehtojen mukaan suunnitteluvaiheessa.

5.3 Rakennuksen kuntotutkimukset

Kirjasto-Ruokala

- Rakennuksesta on tehty kosteus- ja sisäilmatekninen kuntotutkimus (Kirjaston tutkimusraportti 18.6.2020 ja Ruokalan tutkimusraportti 22.6.2020, Oy Insinööristudio).
- Rakennus on peruskorjaustarpeessa ja sen kustannukset ovat Oy Insinööristudion 7.7.2020 laatiman arvioon mukaan:
 - o kirjastotilat 1 405 000 € (ei sisällä varustelua)
 - o ruokala- ja keittiötilat 1 157 000 € (ei sisällä varustelua)

Muiden rakennusten osalta tarvittavat selvitykset tehdään valittujen ratkaisuvaihtoehtojen mukaan suunnitteluvaiheessa.

5.4 Sisäilmakyselyt ja – tutkimukset

Tarvittavat selvitykset tehdään valittujen ratkaisuvaihtoehtojen mukaan suunnitteluvaiheessa.

5.5 Radontutkimus

Tarvittavat selvitykset tehdään valittujen ratkaisuvaihtoehtojen mukaan suunnitteluvaiheessa.

Radon tutkimus on tehty Mäntyharjun kunnanvirastosta 29.04.2020. Muista kiinteistöistä sitä ei ole tehty.

5.6 Haitta-ainekartoitus

Kirjasto-Ruokalasta on tehty asbesti- ja haitta-ainekartoitus (Tutkimusraportti 26.5.2020).

Muiden rakennusten osalta tarvittavat selvitykset tehdään valittujen ratkaisuvaihtoehtojen mukaan suunnitteluvaiheessa.

5.7 VSS- tilaselvitys

Väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta on säädetty Pelastuslain 71-76 §:ssä. Väestönsuojatiloja on kunnan omistamissa rakennuksissa seuraavasti:

- Kunnantalolla 53 m²
- Lukiossa 51,5 m²
- Yhtenäiskoululla 95,5 m²
- Päiväkodissa n. 30 m²
- Kisalan laajennusosassa n. 45 m²

5.8 Käyttö- ja korjaushistoria

Kirjasto-Ruokala

Ruokala on valmistunut vuonna 1978 ja kirjasto vuonna 1984. Rakennus toimii alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan eikä siinä ole tehty merkittäviä korjaustoimenpiteitä.

Valmistuskeittiö on saneerattu vuonna 2000 ja keittiöön on lisätty jäähdytys vuonna 2016.

Lukio

Rakennus on valmistunut vuonna 1955, laajennus vuonna 1986 (kulttuurisali), peruskorjaus ja laajennus vuonna 2008

Keväällä 2016 kulttuurisalin takaosaan saneerattiin omat tilat ylioppilaskokeille. Vuonna 2017 elokuvateatterin varustelua parannettiin ja lämpimön kahvilan keittiö uusittiin.

Yhtenäiskoulu

Rakennus on valmistunut vuonna 2011 puretun Kyttälän koulun tilalle. Vanhasta koulusta käyttöön jäi vuonna 1995 valmistunut liikuntahalli.

Valmistumisen jälkeen koululla on tehty vain pieniä toimintaa helpottavia muutostöitä sekä tasoa ylläpitäviä kunnossapitotöitä esim. maalauksia.

Päiväkoti Mustikkatassu

Rakennus on valmistunut vuonna 2014. Vuonna 2015 rakennukseen asennettiin ”ilmasta veteen” - pumppu, joka uusittiin kesällä 2018. Pumppu tukee lämmityskautena kaukolämpöä tuottamalla lisälämpöä lämmitysverkostoon, kesäkautena pumppu tuottaa viileää vettä lattialämmitysjärjestelmään.

Teletalo (tekninen tukikohta)

Rakennus on valmistunut 1970-luvun alussa. Rakennusta on laajennettu Koulutien suuntaan, laajennuksen tarkka ajankohta ei ole tiedossa.

Muutos kunnan varikoksi sekä tilapäinen arkistotila on tehty vuonna 2020 (tilamuutoksia sekä tilapintojen ja kiintokalusteiden uusimista osalla rakennusta). Lisäksi ikkunat ja osa ulko-ovista on uusittu sekä tiilijulkisivujen saumojen halkeamat korjattu.

Liikuntahalli Kisala

Rakennus on valmistunut vuonna 1995. Tilat ovat alkuperäisessä kunnossa lukuun ottamatta suihkutiloja, jotka on saneerattu vuonna 2013. Laajennusosa valmistuu marraskuussa 2020.

Rakennuksen automatiikkaa on uusittu vuosien 2011-2013, mikä on merkittävästi parantanut kiinteistön energiataloutta. Koko rakennuksen valaistus on lisäksi uusittu vuonna 2015 (LED). Päädyn nosto-ovi on uusittu vuonna 2016.

Askeleen kiinteistö

Rakennus on peruskorjaustarpeessa.

Kalliorinne

Rakennus on valmistunut alun perin lääkäreiden asuinrakennukseksi vuonna 1968. Tilamuutokset vanhusten ryhmäkodiksi (6 palveluasuntoa) ja osittainen peruskorjaus on tehty vuonna 1998.

Rakennukseen on asennettu oma kaukolämpöliittymä ja uusi vaihdin vuonna 2016.

Yläkerrassa sijaitsevan ryhmäkoti (220 m²) ja alakerran autotalli on vuokrattu Essotelle. Kellarikerroksessa sijaitseva ns. normaali vuokra-asunto on nykyisin tyhjillään.